

Guovdageainnu suohkan / Kautokeino kommune

MØTEPROTOKOLL

Kommunestyret

Møtested: LES-bygget	Møtedato: 22.03.24	Tid: Kl. 09:00 – 16:55
--------------------------------	------------------------------	----------------------------------

Kommunestyre medlemmer valgperioden 2019 – 2023:

Guovdageainnu Johtti-sápmelaččaid listu (JSL): Anders S. Buljo Ole-Anders Turi Berit Marie P. E. Eira Ellen Sara M. Pulk Mai-Lis Eira Buljo	Árja: Laila Susanne Vars Nils Ole N. Skum	Guovdageainnu Dáloniid listu (GDL): Klemet Erland Hætta
Guovdageainnu Sámilistu (GSL): Elle Mári Dunfjell Oskal Nils Johan Heatta Ellen Kari Anti Sara	Høyre (H): Anders J. Bals	Senterpartiet (SP): Jon Evald Hætta
	Arbeiderpartiet (AP): Johan Vasara Marja Elise M. H. Eira Inger Marit Bongo Nils Arne Hætta	Venstre (V): Isak Ole J. Hætta
		Fremskrittspartiet (FrP): Ellen Inga Kristine Hætta

Forfall:

Medlemmer: Berit Marie P. E. Eira (JSL) Laila Susanne Vars (Árja) Isak Ole J. Hætta (V) Ellen Inga Kristine Hætta (FrP)	Vararepresentant: Henrik A. Sara (JSL) Aslat Ante Larsen Gaino (Árja) Odd Mikael A. Hætta (V) Jo Magne Hætta (FrP)
--	---

Andre som var til stede på møtet:

Kommunedirektør: Karin Hætta Sekretær: Berit Solveig Bals Komrev Nord: Ingen	Tolk: Mikkel Magnus Utsi Tolk: Inger-Marie Oskal
---	--

Behandlede saker: 01/24 – 9/24

UNDERSKRIFTER:

Vi stadfester med underskriftene våre at møteboka er i samsvar med det som ble vedtatt på møtet.

Anders S. Buljo (JSL)
Ordfører

Jon Evald Hætta (SP)

Nils Ole N. Skum (Árja)

Kopi av møteprotokollen sendes:

Kommunestyret + 1. varamedlemmer og møtende varamedlemmer, kommunedirektøren, kommunalledere, kontrollutvalget, ungdomsrådet, eldrerådet, råd for personer med funksjonsnedsettelse.

Guovdageainnu suohkan / Kautokeino kommune

MØTEPROTOKOLL

Utvalg
Kommunestyret

Møtedato
22.03.24

Kommunestyret holdt møte 22.03.24. Innkalling var sendt til kommunestyret med kopi til 1. varamedlem og kunngjort på kommunens hjemmeside.

Formannskapet holdt innstillingsmøte før kommunestyremøte, kl. 09:00 – 09:05.

Navneopprop:

Ordfører foretok navneopprop. 19 representanter til stede.

Permisjoner:

Ellen Sara M. Pulk (JSL) fikk innvilget permisjon fra kl. 12:00, fra sak 6/24.
Som varamedlem møtte Inga Marja A. Lango (JSL). Inga Marja A. Lango var med fra sak 6/24.

Godkjennelse av innkalling:

Innkallingen ble enstemmig godkjent. Møtet er lovlig satt.

Godkjenning av sakliste:

Forslag fra Ole-Anders Turi (JSL):

Liigeášši:

Doarjut Kárášjoga cealkámuššii Sieidenduoddara bieggafápmorusttega guovlomudden ektui. Kárášjoga gielddastivra lea bivdán Guovdageainnu suohkanstivrra searvat oktasaš cealkámuššii.

Forslag fra Inger Marit Bongo (AP):

Tilleggssak:

Orientering og innledende diskusjon om ROBEK-status, samt strategi for bærekraftig kommuneøkonomi.

Votering:

Forslag fra Ole-Anders Turi (JSL) ble enstemmig vedtatt.

Forslag fra Inger Marit Bongo (AP) ble enstemmig vedtatt.

Sakliste og tilleggssakliste med de vedtatte endringene ble enstemmig vedtatt.

Sak 8/24 Støtte Karasjok kommunes uttalelse vedrørende områderegulering Skarvberget vindkraft.

Sak 9/24 Orientering og innledende diskusjon om ROBEK-status, samt strategi for bærekraftig kommuneøkonomi.

Valg av protokollunderskrivere:

Jon Evald Hætta (SP) og Nils Ole N. Skum (Árja) ble sammen med ordfører valgt til å underskrive protokollen.

Utdeling av fagbrev/svennebrev:

	Kandidatnavn:	Lærefag:
1.	Alva Hætta Shculz	Anleggsmaskinførerfaget
2.	Johan Daniel Danielsen Oskal	Elektrikerfaget
3.	Nils Thomas Thomassen Gaup	Tømrerfaget
4.	Mihkkal Juhan Hætta Saba	Tømrerfaget

De hadde alle meldt forfall til utdelingen.

Beverting:

Lunsj på Thon Hotel Kautokeino kl. 13:00.

Spørsmål:

Spørsmål fra Nils Johan Heatta (GSL):

1. Guovdageainnu suohkanis leat leamaš stuorra hástalusat fágabargiid rekruteremis, earenoamážit oahpaheddjiid ja dearvvašvuodabargiid. Ođđa suohkanstivra bivdii juovlamánu čoahkkimis hálddahusa ráhkadit suohkanii rekruteren- ja stabiliserema strategiijaplána nu ahte systemáhtalaččat sáhtta buorit fágabargiid rekruterema. Jus muittán riehta, de leai mihttun ahte dákkár plána gárvánivččii nu ahte suohkanstivrra sáhtášii dan meannudit geassemánu čoahkkimis.

Sáhttago sátnejodiheaddji duođastit ahte dákkár plánabargu lea jođus, ja leago de nu ahte gárvána geassemánnui nugo leai mihttun?

2. Fargga jagi áigi finadin min dearvvašvuodaguovddázis ja oidnen doppe ahte ođđa dialyse dálkkodanlatnja leai gárvánan, muhto dat leai ain guoros. Dearvvašvuodaovttadat leai vuordimen dan dialysemašiinna mii dohka galggai ja maddái bargi ja oahpu. Dáid galggai Finnmárkku buohcceviessu fuolahit. Fargga lea jahki gollan dan rájes ja dan botta leaba, mu dieđu mielde, Finnmárkku buohcciviesu ossodagat Áltás ja Hámmerfeasttas dodjalan goabbá galgá čuovvolit Guovdageainnu dialysefálaldaga duohtandahkat. Dialyse lea dat go mašiinnain ferte ráidnet vara go olbmo monemaččat eai šat doaimma juoga man nu sivas.

Diehtágo sátneljodiheddji manne ná lea šaddan ja leago sátneljodiheddji gearggus politihkalaččat čuovvovit ášši nu ahte dialysefálaldat ceagganivččii farggamusat dáppe min suohkanis?

Svar til Nils Johan Heatta (GSL):

1. Arbeidet pågår, det er ikke sikkert vi klarer å ha saken klar til juni møtet fordi vi jobber veldig mye med spareplanen nå, men vi satser på å iallfall ha den klar til august møtet. De ansatte tas med i enhetene og dette vil bli drøftet med hovedtillitsvalgte før endelig rapport.
2. Rommet er ferdig og klart til bruk, iflg teknisk. Kommunalleder for helse og omsorger informerer om at han ikke får svar fra Finnmark sykehuset om hvor mange ansatte og størrelsen på stillingene som skal ansettes. Dette ble tatt opp på møtet med sykehusdirektør Ola Hope når han besøkte Kautokeino kommune 13.febr. og han lovet å undersøke dette og gi oss svar, men vi har ikke hørt noe fra han.

Det var en lekkasje i rommet når tilbygget var ferdig, det har tatt tid, men iflg den informasjonen jeg har nå skal rommet være i orden.

Når Finnmark sykehuset får beskjed om at rommet er klart vil de komme og montere utstyret til dialyserommet.

Spørsmål fra Johan Vasara (AP):

1. Skutermáđijat – manai beare guhkes áigi ovdal máđijat ledje rábas. Lea go bargo bidjon johtui vuoi dat buorrána?
2. Geaidnoplána – bohtá go diet plána ođasteapmái ja bohtet go das váikkuhusat go mii leat Robek suohkan?
3. Politijastašuvdna – mii lea stáhtus?
4. Leavgastoalpu suohkanviesu olggobeale váilo – lea go dan vejolaš cegget dohko?

Svar til Johan Vasara (AP):

1. Teknihkalaš, biras ja ealáhusa váldolávdegotti jodiheddji Nils Ole N. Skum vástidit ahte bargu lea jođus. Sii leat bovden skutersearvi čoahkkimii dainna ulbmilin ahte sáhttet ovttasbargat singuin. Váldolávdegottis lea plána nannet dan barggu skuterserviin. Anbuda lea vel bohtte jahkái, nu ahte lea mis lea vejolaš geahčadit dan.
2. Geaidnoplána lea plánastrategiijas. Bohtet go leahkit váikkuhusat go mii leat Robekas, dán in duostá vástidit.
3. Politijastašuvdna – buot lobit leat sajis ja sii álget hukset dan geasi.
4. Leavgastoalpu – dien fertet iskat ja mii addit dieđu bohtte suohkanstivrračoahkkimis.

SAKLISTE

Saksnr.	Tittel:
PS 1/24	Delegeringsmyndighet til hovedutvalgene
PS 2/24	Oppgradering / utskiftning av 2 stk avløpsspumpestasjoner
PS 3/24	Retningslinjer - Bákتهárji idrettshall
PS 4/24	Forstudierapport fra prosjektet næringsvennlig kommune
PS 5/24	Søknad om tilskudd drift privat barnehage
PS 6/24	Behandling av samarbeidsavtale for Finnmark Friluftsråd Kommunalt oppgavefelleskap
PS 7/24	Kautokeino kommunes uttalelse - Sannhets- og forsoningsrapporten
PS 8/24	Støtte Karasjok kommunes uttalelse vedrørende områderegulering Skarvberget vindkraft.
PS 9/24	Orientering og innledende diskusjon om ROBEK-status, samt strategi for bærekraftig kommuneøkonomi.

Eventuelt

Referater

DELEGERINGSMYNDIGHET TIL HOVEDUTVALGENE**Forslag til vedtak:**

Kommunestyret delegerer følgende myndighet til hovedutvalgene med bakgrunn i kommunelovens § 5-3 :

Hovedutvalg for teknisk, miljø og næring

1. Hovedutvalget delegeres myndighet til å innstille direkte til kommunestyret i saker som naturlig hører hjemme i deres utvalg og som skal vedtas av kommunestyret, med mindre det følger av lov eller reglement at innstillingsmyndigheten skal ligge hos formannskapet.

Eksempler på slike saker kan være :

- Alle saker som berører scooterløyper, miljøvern, bruk av naturen, landbruk, vann, vei, renovasjon og lignende
- Temaplaner innenfor tjenesteområdene; plan for drift av teknisk, klima- og energiplan, trafikksikkerhetsplan, vedlikeholdsplan for kommunale bygninger
- Alle saker som berører næringssaker, strategiplaner, forskrifter, tiltaksplaner, retningslinjer, reglement og lignende
- Alle saker som berører tjenesteområdet teknisk som skal til kommunestyret
- Årsrapport for «Rådet for personer med funksjonsnedsettelse «
- Reguleringsplaner som skal til kommunestyret

Listen er ikke uttømmende, saksbehandler må alltid vurdere om saken hører hjemme i hovedutvalget eller skal til formannskapet for innstilling til kommunestyret i henhold til kommunelovens bestemmelser .

2. Hovedutvalget har myndighet til å tildele næringstilskudd fra næringsfondet(kraftfondet) i henhold til gjeldende retningslinjer .
3. Hovedutvalg gis delegert myndighet til å tildele næringstomter.

Hovedutvalg for kultur og oppvekst

1. Hovedutvalget delegeres myndighet til å innstille direkte til kommunestyret i saker som naturlig hører hjemme i deres utvalg og som skal vedtas av kommunestyret, med mindre det følger av lov eller reglement at innstillingsmyndigheten skal ligge hos formannskapet.

Eksempler på dette kan være :

- Tilstandsrapport for grunnskolen
- Tilstandsrapport for barnevernet
- Årlig rapport for fjernundervisning ved Máze skole
- Årsrapport for ungdomsrådet
- Temaplaner innenfor tjenesteområdene; kultur og oppvekstplan, kommunedelplan for idrett og friluftsliv, plan for spesialundervisning, plan for

kommunens arbeid med å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer (barnevernloven § 15-1), handlingsplan for trygt og godt skolemiljø, handlingsplan mot mobbing i barnehage og lignende, plan for forebyggende tiltak i barnevernet

- Alle saker som berører tjenesteområdene; strategiplaner, tiltaksplaner, retningslinjer, reglement og lignende

Listen er ikke uttømmende, saksbehandler må alltid vurdere om saken hører hjemme i hovedutvalget eller skal til formannskapet for innstilling til kommunestyret

2. Myndighet til tildeling av midler fra kulturfondet, i henhold til retningslinjer, hvis det er avsatt midler i budsjettet
3. Myndighet til tildeling av midler fra bolystfondet, i henhold til retningslinjer, hvis det er avsatt midler i budsjettet
4. Myndighet til å avgjøre hvem som får årets kulturpris, ildsjelspris, idrettsstipend
5. Hovedutvalget er styre for Bákتهárji idrettshall, jfr retningslinjer for bygget
6. Hovedutvalget er styre for Kautokeino kulturhus, jfr retningslinjer for bygget

Hovedutvalg for helse, omsorg og sosial

1. Hovedutvalget delegeres myndighet til å innstille direkte til kommunestyret i saker som naturlig hører hjemme i deres utvalg og som skal vedtas av kommunestyret, med mindre det følger av lov eller reglement at innstillingsmyndigheten skal ligge hos formannskapet.

Eksempler på dette kan være :

- Temaplaner innenfor tjenesteområdene; Helse og omsorgsplan, demensplan, plan for kreftomsorg, boligsosial handlingsplan, ruspolitisk handlingsplan, og lignende
- Årsrapport for eldrerådet
- Skjenkebevilgninger, serveringsbevilgninger
- Alle saker som berører tjenesteområdene; strategiplaner, tiltaksplaner, retningslinjer, reglement og lignende

Listen er ikke uttømmende, saksbehandler må alltid vurdere om saken hører hjemme i hovedutvalget eller skal til formannskapet for innstilling til kommunestyret

SAKSPROTOKOLL I HOVEDUTVALG FOR KULTUR OG OPPVEKST - 08.03.2024

Behandling:

Leder fremmet forslag til vedtak .
Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt .

Uttalelse, enst.:

Kommunestyret delegerer følgende myndighet til hovedutvalgene med bakgrunn i kommunelovens § 5-3 :

Hovedutvalg for teknisk, miljø og næring

1. Hovedutvalget delegeres myndighet til å innstille direkte til kommunestyret i saker som naturlig hører hjemme i deres utvalg og som skal vedtas av kommunestyret, med mindre det følger av lov eller reglement at innstillingsmyndigheten skal ligge hos formannskapet.

Eksempler på slike saker kan være :

- Alle saker som berører scooterløyper, miljøvern, bruk av naturen, landbruk, vann, vei, renovasjon og lignende
- Temaplaner innenfor tjenesteområdene; plan for drift av teknisk, klima- og energiplan, trafikksikkerhetsplan, vedlikeholdsplan for kommunale bygninger
- Alle saker som berører næringssaker, strategiplaner, forskrifter, tiltaksplaner, retningslinjer, reglement og lignende
- Alle saker som berører tjenesteområdet teknisk som skal til kommunestyret
- Årsrapport for «Rådet for personer med funksjonsnedsettelse «
- Reguleringsplaner som skal til kommunestyret

Listen er ikke uttømmende, saksbehandler må alltid vurdere om saken hører hjemme i hovedutvalget eller skal til formannskapet for innstilling til kommunestyret i henhold til kommunelovens bestemmelser .

2. Hovedutvalget har myndighet til å tildele næringstilskudd fra næringsfondet(kraftfondet) i henhold til gjeldende retningslinjer .
3. Hovedutvalg gis delegert myndighet til å tildele næringstomter.

Hovedutvalg for kultur og oppvekst

1. Hovedutvalget delegeres myndighet til å innstille direkte til kommunestyret i saker som naturlig hører hjemme i deres utvalg og som skal vedtas av kommunestyret, med mindre det følger av lov eller reglement at innstillingsmyndigheten skal ligge hos formannskapet.

Eksempler på dette kan være :

- Tilstandsrapport for grunnskolen
- Tilstandsrapport for barnevernet
- Årlig rapport for fjernundervisning ved Máze skole

- Årsrapport for ungdomsrådet
- Temaplaner innenfor tjenesteområdene; kultur og oppvekstplan, kommunedelplan for idrett og friluftsliv, plan for spesialundervisning, plan for kommunens arbeid med å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer (barnevernloven § 15-1), handlingsplan for trygt og godt skolemiljø, handlingsplan mot mobbing i barnehage og lignende, plan for forebyggende tiltak i barnevernet
- Alle saker som berører tjenesteområdene; strategiplaner, tiltaksplaner, retningslinjer, reglement og lignende

Listen er ikke uttømmende, saksbehandler må alltid vurdere om saken hører hjemme i hovedutvalget eller skal til formannskapet for innstilling til kommunestyret

2. Myndighet til tildeling av midler fra kulturfondet, i henhold til retningslinjer, hvis det er avsatt midler i budsjettet
3. Myndighet til tildeling av midler fra bolystfondet, i henhold til retningslinjer, hvis det er avsatt midler i budsjettet
4. Myndighet til å avgjøre hvem som får årets kulturpris, ildsjelspris, idrettsstipend
5. Hovedutvalget er styre for Bákتهárji idrettshall, jfr retningslinjer for bygget
6. Hovedutvalget er styre for Kautokeino kulturhus, jfr retningslinjer for bygget

Hovedutvalg for helse, omsorg og sosial

1. Hovedutvalget delegeres myndighet til å innstille direkte til kommunestyret i saker som naturlig hører hjemme i deres utvalg og som skal vedtas av kommunestyret, med mindre det følger av lov eller reglement at innstillingsmyndigheten skal ligge hos formannskapet.

Eksempler på dette kan være :

- Temaplaner innenfor tjenesteområdene; Helse og omsorgsplan, demensplan, plan for kreftomsorg, boligsosial handlingsplan, ruspolitisk handlingsplan, og lignende
- Årsrapport for eldrerådet
- Skjenkebevilgninger, serveringsbevilgninger
- Alle saker som berører tjenesteområdene; strategiplaner, tiltaksplaner, retningslinjer, reglement og lignende

Listen er ikke uttømmende, saksbehandler må alltid vurdere om saken hører hjemme i hovedutvalget eller skal til formannskapet for innstilling til kommunestyret

SAKSPROTOKOLL I HOVEDUTVALG FOR HELSE, OMSORG OG SOSIAL - 07.03.2024

Behandling :

Leder fremmet forslag til vedtak .
Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt .

Uttalelse, enst .:

Kommunestyret delegerer følgende myndighet til hovedutvalgene med bakgrunn i kommunelovens § 5-3 :

Hovedutvalg for teknisk, miljø og næring

1. Hovedutvalget delegeres myndighet til å innstille direkte til kommunestyret i saker som naturlig hører hjemme i deres utvalg og som skal vedtas av kommunestyret, med mindre det følger av lov eller reglement at innstillingsmyndigheten skal ligge hos formannskapet.

Eksempler på slike saker kan være :

- Alle saker som berører scooterløyper, miljøvern, bruk av naturen, landbruk, vann, vei, renovasjon og lignende
- Temaplaner innenfor tjenesteområdene; plan for drift av teknisk, klima- og energiplan, trafikksikkerhetsplan, vedlikeholdsplan for kommunale bygninger
- Alle saker som berører næringssaker, strategiplaner, forskrifter, tiltaksplaner, retningslinjer, reglement og lignende
- Alle saker som berører tjenesteområdet teknisk som skal til kommunestyret
- Årsrapport for «Rådet for personer med funksjonsnedsettelse «
- Reguleringsplaner som skal til kommunestyret

Listen er ikke uttømmende, saksbehandler må alltid vurdere om saken hører hjemme i hovedutvalget eller skal til formannskapet for innstilling til kommunestyret i henhold til kommunelovens bestemmelser .

2. Hovedutvalget har myndighet til å tildele næringstilskudd fra næringsfondet(krafffondet) i henhold til gjeldende retningslinjer .
3. Hovedutvalg gis delegert myndighet til å tildele næringstomter.

Hovedutvalg for kultur og oppvekst

1. Hovedutvalget delegeres myndighet til å innstille direkte til kommunestyret i saker som naturlig hører hjemme i deres utvalg og som skal vedtas av kommunestyret, med mindre det følger av lov eller reglement at innstillingsmyndigheten skal ligge hos formannskapet.

Eksempler på dette kan være :

- Tilstandsrapport for grunnskolen
- Tilstandsrapport for barnevernet

- Årlig rapport for fjernundervisning ved Máze skole
- Årsrapport for ungdomsrådet
- Temaplaner innenfor tjenesteområdene; kultur og oppvekstplan, kommunedelplan for idrett og friluftsliv, plan for spesialundervisning, plan for kommunens arbeid med å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer (barnevernloven § 15-1), handlingsplan for trygt og godt skolemiljø, handlingsplan mot mobbing i barnehage og lignende, plan for forebyggende tiltak i barnevernet
- Alle saker som berører tjenesteområdene; strategiplaner, tiltaksplaner, retningslinjer, reglement og lignende

Listen er ikke uttømmende, saksbehandler må alltid vurdere om saken hører hjemme i hovedutvalget eller skal til formannskapet for innstilling til kommunestyret

2. Myndighet til tildeling av midler fra kulturfondet, i henhold til retningslinjer, hvis det er avsatt midler i budsjettet
3. Myndighet til tildeling av midler fra bolystfondet, i henhold til retningslinjer, hvis det er avsatt midler i budsjettet
4. Myndighet til å avgjøre hvem som får årets kulturpris, ildsjelspris, idrettsstipend
5. Hovedutvalget er styre for Bákتهárji idrettshall, jfr retningslinjer for bygget
6. Hovedutvalget er styre for Kautokeino kulturhus, jfr retningslinjer for bygget

Hovedutvalg for helse, omsorg og sosial

1. Hovedutvalget delegeres myndighet til å innstille direkte til kommunestyret i saker som naturlig hører hjemme i deres utvalg og som skal vedtas av kommunestyret, med mindre det følger av lov eller reglement at innstillingsmyndigheten skal ligge hos formannskapet.

Eksempler på dette kan være :

- Temaplaner innenfor tjenesteområdene; Helse og omsorgsplan, demensplan, plan for kreftomsorg, boligsosial handlingsplan, ruspolitisk handlingsplan, og lignende
- Årsrapport for eldrerådet
- Skjenkebevilgninger, serveringsbevilgninger
- Alle saker som berører tjenesteområdene; strategiplaner, tiltaksplaner, retningslinjer, reglement og lignende

Listen er ikke uttømmende, saksbehandler må alltid vurdere om saken hører hjemme i hovedutvalget eller skal til formannskapet for innstilling til kommunestyret

SAKSPROTOKOLL I HOVEDUTVALG FOR TEKNISK, MILJØ OG NÆRING - 06.03.2024

Behandling:

Leder fremmet forslag til vedtak .
Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt .

Uttalelse, enst .:

Kommunestyret delegerer følgende myndighet til hovedutvalgene med bakgrunn i kommunelovens § 5-3 :

Hovedutvalg for teknisk, miljø og næring

1. Hovedutvalget delegeres myndighet til å innstille direkte til kommunestyret i saker som naturlig hører hjemme i deres utvalg og som skal vedtas av kommunestyret, med mindre det følger av lov eller reglement at innstillingsmyndigheten skal ligge hos formannskapet.

Eksempler på slike saker kan være :

- Alle saker som berører scooterløyper, miljøvern, bruk av naturen, landbruk, vann, vei, renovasjon og lignende
- Temaplaner innenfor tjenesteområdene; plan for drift av teknisk, klima- og energiplan, trafikksikkerhetsplan, vedlikeholdsplan for kommunale bygninger
- Alle saker som berører næringssaker, strategiplaner, forskrifter, tiltaksplaner, retningslinjer, reglement og lignende
- Alle saker som berører tjenesteområdet teknisk som skal til kommunestyret
- Årsrapport for «Rådet for personer med funksjonsnedsettelse «
- Reguleringsplaner som skal til kommunestyret

Listen er ikke uttømmende, saksbehandler må alltid vurdere om saken hører hjemme i hovedutvalget eller skal til formannskapet for innstilling til kommunestyret i henhold til kommunelovens bestemmelser .

2. Hovedutvalget har myndighet til å tildele næringstilskudd fra næringsfondet(kraftfondet) i henhold til gjeldende retningslinjer .
3. Hovedutvalg gis delegert myndighet til å tildele næringstomter.

Hovedutvalg for kultur og oppvekst

1. Hovedutvalget delegeres myndighet til å innstille direkte til kommunestyret i saker som naturlig hører hjemme i deres utvalg og som skal vedtas av kommunestyret, med mindre det følger av lov eller reglement at innstillingsmyndigheten skal ligge hos formannskapet.

Eksempler på dette kan være :

- Tilstandsrapport for grunnskolen
- Tilstandsrapport for barnevernet
- Årlig rapport for fjernundervisning ved Máze skole
- Årsrapport for ungdomsrådet
- Temaplaner innenfor tjenesteområdene; kultur og oppvekstplan, kommunedelplan for idrett og friluftsliv, plan for spesialundervisning, plan for kommunens arbeid med å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer (barnevernloven § 15-1), handlingsplan for trygt og godt skolemiljø, handlingsplan mot mobbing i barnehage og lignende, plan for forebyggende tiltak i barnevernet
- Alle saker som berører tjenesteområdene; strategiplaner, tiltaksplaner, retningslinjer, reglement og lignende

Listen er ikke uttømmende, saksbehandler må alltid vurdere om saken hører hjemme i hovedutvalget eller skal til formannskapet for innstilling til kommunestyret

2. Myndighet til tildeling av midler fra kulturfondet, i henhold til retningslinjer, hvis det er avsatt midler i budsjettet
3. Myndighet til tildeling av midler fra bolystfondet, i henhold til retningslinjer, hvis det er avsatt midler i budsjettet
4. Myndighet til å avgjøre hvem som får årets kulturpris, ildsjelspris, idrettsstipend
5. Hovedutvalget er styre for Bákتهárji idrettshall, jfr retningslinjer for bygget
6. Hovedutvalget er styre for Kautokeino kulturhus, jfr retningslinjer for bygget

Hovedutvalg for helse, omsorg og sosial

1. Hovedutvalget delegeres myndighet til å innstille direkte til kommunestyret i saker som naturlig hører hjemme i deres utvalg og som skal vedtas av kommunestyret, med mindre det følger av lov eller reglement at innstillingsmyndigheten skal ligge hos formannskapet.

Eksempler på dette kan være :

- Temaplaner innenfor tjenesteområdene; Helse og omsorgsplan, demensplan, plan for kreftomsorg, boligsosial handlingsplan, ruspolitisk handlingsplan, og lignende
- Årsrapport for eldrerådet
- Skjenkebevilgninger, serveringsbevilgninger
- Alle saker som berører tjenesteområdene; strategiplaner, tiltaksplaner, retningslinjer, reglement og lignende

Listen er ikke uttømmende, saksbehandler må alltid vurdere om saken hører hjemme i hovedutvalget eller skal til formannskapet for innstilling til kommunestyret

SAKSPROTOKOLL I FORMANNSKAPETS INNSTILLINGSMØTE - 11.03.2024

Formannskapets behandling:

Felles forslag fra formannskapet ved Klemet Erland Hætta (GDL):

Saken utsettes. Formannskapet etterlyser hva slags saker formannskapet og planutvalget skal fremme for kommunestyret.

Felles forslag fra formannskapet ble enstemmig vedtatt .

Formannskapets innstilling, enst .:

Saken utsettes. Formannskapet etterlyser hva slags saker formannskapet og planutvalget skal fremme for kommunestyret.

SAKSPROTOKOLL I KOMMUNESTYRET - 22.03.2024

Kommunestyrets behandling:

Ordfører fremmet formannskapets innstilling til vedtak .
Formannskapets innstilling ble enstemmig vedtatt .

Kommunestyrets vedtak, enst .:

Saken utsettes.

Formannskapet etterlyser hva slags saker formannskapet og planutvalget skal fremme for kommunestyret .

OPPGRADERING / UTSKIFTNING AV 2 STK AVLØPSPUMPESTASJONER

Forslag til vedtak:

OPPGRADERING/UTSKIFTNING 2 STK AVLØPSPUMPESTASJONER

Kommunestyret innvilger kr 7.000 000,- til 2 stk nye avløpspumpestasjoner.
Finansieres ved nytt låneopptak jfr kommunelovens § 14-15 første ledd.

AVLØPSPUMPESTASJON BOARONJARGA

Kommunestyret innvilger kr 1.500 000,- i tillegg til tidligere vedtak. Totalramme for prosjektet vil da være på kr 4 000 000,-
Finansieres ved nytt låneopptak jfr kommunelovens § 14-15 første ledd

**SAKSPROTOKOLL I HOVEDUTVALG FOR TEKNISK, MILJØ OG NÆRING
- 06.03.2024**

Behandling :

Leder fremmet forslag til vedtak .
Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt .

Uttalelse, enst.:

OPPGRADERING/UTSKIFTNING 2 STK AVLØPSPUMPESTASJONER

Kommunestyret innvilger kr 7.000 000,- til 2 stk nye avløpspumpestasjoner.
Finansieres ved nytt låneopptak jfr kommunelovens § 14-15 første ledd.

AVLØPSPUMPESTASJON BOARONJARGA

Kommunestyret innvilger kr 1.500 000,- i tillegg til tidligere vedtak. Totalramme for prosjektet vil da være på kr 4 000 000,-
Finansieres ved nytt låneopptak jfr kommunelovens § 14-15 første ledd

SAKSPROTOKOLL I FORMANNSKAPETS INNSTILLINGSMØTE - 11.03.2024

Formannskapets behandling :

Forslag fra Laila Susanne Vars (Árja):

Tillegg til forslag til innstilling under sak 2/24: første del av vedtaket blir da sånn:

Kommunestyret innvilger kr 7.000 000,- til 2 stk nye avløpspumpestasjoner ihhv A 1-3 Vuolledállu og A 7-3 i Máze ved skolen.

Forslag fra Laila Susanne Vars (Árja) ble enstemmig vedtatt.

Ordfører fremmet forslag til vedtak med det vedtatte endringen .
Forslag til vedtak med den vedtatte endringen ble enstemmig vedtatt .

Formannskapetets innstilling, enst .:

OPPGRADERING/UTSKIFTNING 2 STK AVLØPSPUMPESTASJONER

Kommunestyret innvilger kr 7.000 000,- til 2 stk nye avløpspumpestasjoner i hhv A 1-3 Vuolledállu og A 7-3 i Máze ved skolen.
Finansieres ved nytt låneopptak jfr kommunelovens § 14-15 første ledd.

AVLØPSPUMPESTASJON BOARONJARGA

Kommunestyret innvilger kr 1.500 000,- i tillegg til tidligere vedtak. Totalramme for prosjektet vil da være på kr 4 000 000,-
Finansieres ved nytt låneopptak jfr kommunelovens § 14-15 første ledd

SAKSPROTOKOLL I KOMMUNESTYRET - 22.03.2024

Kommunestyrets behandling:

Ordfører fremmet formannskapetets innstilling til vedtak .
Formannskapetets innstilling ble enstemmig vedtatt .

Kommunestyrets vedtak, enst .:

OPPGRADERING/UTSKIFTNING 2 STK AVLØPSPUMPESTASJONER

Kommunestyret innvilger kr 7.000 000,- til 2 stk nye avløpspumpestasjoner i hhv A 1-3 Vuolledállu og A 7-3 i Máze ved skolen .
Finansieres ved nytt låneopptak jfr kommunelovens § 14-15 første ledd.

AVLØPSPUMPESTASJON BOARONJARGA

Kommunestyret innvilger kr 1.500 000,- i tillegg til tidligere vedtak. Totalramme for prosjektet vil da være på kr 4 000 000 -,
Finansieres ved nytt låneopptak jfr kommunelovens § 14-15 første ledd

RETNINGSLINJER - BÁKTEHÁRJI IDRETTSHALL

Forslag til vedtak:

1. Kommunestyret vedtar at hovedutvalget for kultur og oppvekst skal være styre for Bákتهárji idrettshall.
2. Kommunestyret vedtar retningslinjer og ordensregler for Bákتهárji idrettshall, datert 02.02.24.

SAKSPROTOKOLL I HOVEDUTVALG FOR KULTUR OG OPPVEKST - 08.03.2024

Behandling :

Forslag fra leder Mai-Lis Eira (JSL):

Tillegg pkt. 7: Dette gjelder ikke perioden 1. juni - 31. august .

Forslag fra Marja Elise M. H. Eira (AP):

Tillegg § 4: Hovedutvalget for kultur og oppvekst skal årlig evaluere fastsatte bruksreglement og ordensregler for idrettshallen .

Votering:

Forslag fra leder Mai-Lis Eira (JSL) ble enstemmig vedtatt .

Forslag fra Marja Elise M. H. Eira (AP) ble enstemmig vedtatt .

Uttalelse, enst.:

1. Kommunestyret vedtar at hovedutvalget for kultur og oppvekst skal være styre for Bákتهárji idrettshall.
2. Kommunestyret vedtar retningslinjer og ordensregler for Bákتهárji idrettshall, datert 02.02.24.

Tillegg pkt. 7: Dette gjelder ikke perioden 1. juni - 31. august.

Tillegg § 4: Hovedutvalget for kultur og oppvekst skal årlig evaluere fastsatte bruksreglement og ordensregler for idrettshallen.

SAKSPROTOKOLL I FORMANNSKAPETS INNSTILLINGSMØTE - 11.03.2024

Formannskapets behandling :

Ordfører fremmet uttalelse fra hovedutvalg for kultur og oppvekst til vedtak .

Uttalelse fra hovedutvalg for kultur og oppvekst ble enstemmig vedtatt .

Formannskapets innstilling, enst.:

Kommunestyret vedtar at hovedutvalget for kultur og oppvekst skal være styre for Bákتهárji idrettshall .

Kommunestyret vedtar retningslinjer og ordensregler for Bákتهárji idrettshall, datert 02.02.24 .

Tillegg pkt. 7: Dette gjelder ikke perioden 1. juni - 31. august .

Tillegg § 4: Hovedutvalget for kultur og oppvekst skal årlig evaluere fastsatte bruksreglement og ordensregler for idrettshallen .

SAKSPROTOKOLL I KOMMUNESTYRET - 22.03.2024

Kommunestyrets behandling:

Felles forslag fra JSL, Árja, H, GSL ved Mai-Lis Eira Buljo (JSL):

Merken ruoksadin mii lea rievdaduvvon / lásihuvvon. Evttohit čuovvovaš rievdadusaid njuolggadusaide:

- Njuolggadusat gustojuvvojit 01.06.2024 rájes
- 6. Láigoheapmi earái go daidda fásta juogaduvvon diimmuide faláštallandoaimmaide hállas galgá ráddjejuvvot dáinna lágiin :
 - Čakčamánu 15. beaivvis – Ođđajagimánu 30 beaivái: 1 - ovttá - láigoheapmái mánnui.
 - Guovvamánu 1. beaivvis - **Miessemánu 18.** beaivái: 2 – guovtti – láigoheapmái mánnui.
 - Guokte vahkkoloahpa mánus várrejuvvo eará doaluide, lassiiin fásta/bistevaš doaluide. Daid vahkkoloahpaid eai juolluduvvo valaštallandiimmut vuoi lea diehttevašvuohta/forutsigbarhet. **Dán oktavuođas vuoruhuvvojit headjadoalut.**
 - Miessemánu 18. beaivvis – Čakčamánu 14. beaivái – friddja láigoheapmi.

- Olggobealde faláštallanáiggi láigohit vuosttažettiin vahkkoloahpaid.
- 7. Headjadoaluide oažžu áramusat láigohit lanja :
 - Čakčamánu 15. beaivvis – Ođđajagimánu 30 beaivái: Duorastadiđit, dahje gaskavahko eahkedis dii. 23:00 sotnabeaivái. Jus hálla láigohuvvo lávvordaga rádjái galget lanjat čorgejuvvon ja basson lávvordaga dii. 24:00 ja luobaheapmi sotnabeaivvi iđit dii. 08:00.
 - Guovvamánu 1. beaivvis - Miessemánu 18. beaivái: 2 – guovtti – láigoheapmái **mánnui**. Duorastadiđit, dahje gaskavahko eahkedis dii. 23:00 sotnabeaivái. Jus hálla láigohuvvo lávvordaga rádjái galget lanjat čorgejuvvon ja basson lávvordaga dii. 24:00 ja luobaheapmi sotnabeaivvi iđit dii. 08:00.
 - Miessemánu 19. beaivvis – Čakčamánu 14. beaivái – friddja láigoheapmi. Jus leat mánggat doalut mánga vahkkoloahpa maŋŋalagaid, de sáhtta ohcat diktit doalloláhti ja liige dáhki orrut.

Bisuhit:

- **Lasáhus § 4:**
Kultuvrra ja bajásšaddama váldolávdegoddi galgá jahkásaččat árvvoštallat mearriduvvon geavahannjuolggadusaid ja ortnetnjuolggadusaid faláštallanhállii.

Forslag fra Johan Vasara (AP):

Lasáhus paragrafa 4: Váldolávdegoddi (VLG) oažžu fápmudusa rievdadit njuolggadusaid dárbbu mielde .

Votering :

Felles forslag fra JSL, Árja, H, GSL ved Mai-Lis Eira Buljo (JSL) ble enstemmig vedtatt

Forslag fra Johan Vasara (AP) ble enstemmig vedtatt .

Ordfører fremmet formannskapets innstilling med de vedtatte endringer til vedtak .
Formannskapets innstilling med de vedtatte endringer ble enstemmig vedtatt.

Kommunestyrets vedtak, enst .:

Kommunestyret vedtar at hovedutvalget for kultur og oppvekst skal være styre for Bákتهárji idrettshall .

Kommunestyret vedtar retningslinjer og ordensregler for Bákتهárji idrettshall, datert 02.02.24 .

Tillegg pkt. 7: Dette gjelder ikke perioden 1. juni - 31. august .

Tillegg § 4: Hovedutvalget for kultur og oppvekst skal årlig evaluere fastsatte bruksreglement og ordensregler for idrettshallen .

(Merken ruoksadin mii lea rievdaduvvon / lasihuvvon)

- Njuolggadusat gustojuvvojit 01.06.2024 rájes
- 6. Láigoheapmi earái go daidda fásta juogaduvvon diimmuide faláštallandoaimmaide hállas galgá ráddjejuvvot dáinna lágiin :
 - Čakčamánu 15. beaivvis – Ođđajagimánu 30 beaivái: 1 - ovttá - láigoheapmái mánnui.
 - Guovvamánu 1. beaivvis - **Miessemánu 18.** beaivái: 2 – guovtti – láigoheapmái mánnui.
 - Guokte vahkkoloahpa mánus várrejuvvo eará doaluide, lasiin fásta/bistevas doaluide. Daid vahkkoloahpaid eai juolluduvvo valáštallandiimmut vuoi lea diehttevasvuohta/forutsigbarhet. **Dán oktavuođas vuoruhuvvojit headjadoalut.**
 - Miessemánu 18. beaivvis – Čakčamánu 14. beaivái – friddja láigoheapmi.
 - Olggobealde faláštallanáiggi láigohit vuosttažettiin vahkkoloahpaid.
- 7. Headjadoaluide oážžu áramusat láigohit lanja :
 - Čakčamánu 15. beaivvis – Ođđajagimánu 30 beaivái: Duorastadiid, dahje gaskavahko eahkedis dii. 23:00 sotnabeaivái. Jus hálla láigohuvvo lávvordaga rádjái galget lanjat čorgejuvvon ja basson lávvordaga dii. 24:00 ja luobaheapmi sotnabeaivvi idit dii. 08:00.
 - Guovvamánu 1. beaivvis - **Miessemánu 18.** beaivái: 2 – guovtti – láigoheapmái **mánnui**. Duorastadiid, dahje gaskavahko eahkedis dii. 23:00 sotnabeaivái. Jus hálla láigohuvvo lávvordaga rádjái galget lanjat čorgejuvvon ja basson lávvordaga dii. 24:00 ja luobaheapmi sotnabeaivvi idit dii. 08:00.

- Miessemánu 19. beaivvis – Čakčamánu 14. beivái – friddja láigoheapmi. Jus leat mánggat doalut mánga vahkkoloahpa maŋjalagaid, de sáhtá ohcat diktit doalloláhti ja liige dáhki orrut.

- **Lasáhus § 4:**
Kultuvrra ja bajásšaddama váldolávdegoddi galgá jahkásaččat árvoštallat mearriduvvon geavahannjuolggadusaid ja ortnetnjuolggadusaid faláštallanhállii.

- **Lasáhus paragrafa 4:**
Váldolávdegoddi (VLG) oažžu fápmudusa rievdadit njuolggadusaid dárbbu mielde .

FORSTUDIERAPPORT FRA PROSJEKTET NÆRINGSVENNLIG KOMMUNE

Forslag til vedtak:

Kommunestyret tar forprosjektrapporten fra næringsvennlig kommune prosjektet til etterretning. Videre vil kommunestyret anmode om å se på forprosjektplanene 1-6 hver for seg for på den måten finne ut hvilken av forprosjektplanene som skal prioriteres.

**SAKSPROTOKOLL I HOVEDUTVALG FOR TEKNISK, MILJØ OG NÆRING
- 06.03.2024**

Behandling :

Felles forslag fra hovedutvalgets medlemmer:

Kommunestyret anmoder om å se på rammebetingelser for videreføring av prosjektplaner, se på forprosjektplanene hver for seg og i hvilken rekkefølge disse skal prioriteres .

Felles forslag fra hovedutvalgets medlemmer ble enstemmig vedtatt .

Uttalelse, enst.:

Kommunestyret anmoder om å se på rammebetingelser for videreføring av prosjektplaner, se på forprosjektplanene hver for seg og i hvilken rekkefølge disse skal prioriteres.

SAKSPROTOKOLL I FORMANNSKAPETS INNSTILLINGSMØTE - 11.03.2024

Formannskapets behandling :

Ordfører fremmet forslag til vedtak med uttalelse fra hovedutvalg for teknisk, miljø og næring. Forslag til vedtak med uttalelse fra hovedutvalg for teknisk, miljø og næring ble enstemmig vedta .

Formannskapets innstilling, enst .:

Kommunestyret tar forprosjektrapporten fra næringsvennlig kommune prosjektet til etterretning. Videre vil kommunestyret anmode om å se på forprosjektplanene 1-6 hver for seg for på den måten finne ut hvilken av forprosjektplanene som skal prioriteres.

Kommunestyret anmoder om å se på rammebetingelser for videreføring av prosjektplaner, se på forprosjektplanene hver for seg og i hvilken rekkefølge disse skal prioriteres.

SAKSPROTOKOLL I KOMMUNESTYRET - 22.03.2024

Kommunestyrets behandling:

Ordfører fremmet formannskapets innstilling til vedtak .
Formannskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Kommunestyrets vedtak, enst .:

Kommunestyret tar forprosjektrapporten fra næringsvennlig kommune prosjektet til etterretning. Videre vil kommunestyret anmode om å se på forprosjektplanene 1-6 hver for seg for på den måten finne ut hvilken av forprosjektplanene som skal prioriteres.

Kommunestyret anmoder om å se på rammebetingelser for videreføring av prosjektplaner, se på forprosjektplanene hver for seg og i hvilken rekkefølge disse skal prioriteres.

SØKNAD OM TILSKUDD DRIFT PRIVAT BARNEHAGE

Forslag til vedtak:

Mos barnehage AS sin søknad om barnehageplasser innvilges med 36 plasser. Den nye barnehagen vil bidra til bredde i barnehagetilbudet i Kautokeino kommune.

Barnehagen vil fortsatt ha mulighet til å tilby inntil 72 barnehageplasser om det vil være behov for det i ettertid.

SAKSPROTOKOLL I HOVEDUTVALG FOR KULTUR OG OPPVEKST - 08.03.2024

Behandling:

Marja Elise M. H. Eira (AP) ba hovedutvalget vurdere hennes inhabilitet da søkeren er sønn av søskenbarnet hennes.

Berit Ellen A. Skum (SP) ba hovedutvalget vurdere hennes inhabilitet da søkeren er sønnen til søskenbarnet hennes.

Hovedutvalget vedtok enstemmig at de to ikke er inhabil i saken..

Lederen la fram forslag til vedtak.
Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Uttalelse, enst.:

Mos barnehage AS sin søknad om barnehageplasser innvilges med 36 plasser. Den nye barnehagen vil bidra til bredde i barnehagetilbudet i Kautokeino kommune.

Barnehagen vil fortsatt ha mulighet til å tilby inntil 72 barnehageplasser om det vil være behov for det i ettertid.

SAKSPROTOKOLL I FORMANNSKAPETS INNSTILLINGSMØTE - 11.03.2024

Formannskapets behandling :

Kommunedirektøren endret på forslag til vedtak :

- riktig navn på søkeren: Mos mánáidgárddit As
-innvilges med *inntil* 36 plasser .

Forslag fra Laila Susanne Vars (Árja):

Mos mánáidgárddit As søknad om å få godkjent barnehageplasser innvilges med inntil 36 plasser.

Formannskapet er positiv til styrking av lokale samiske barnehage tilbud, fordi det styrker mangfoldet i det kommunale barnehage tilbudet og styrker det lokale eierskapet til private barnehager. Formannskapet innvilger ikke antall søknader fra Mos barnehager AS med henvisning til at kommunestyret skal behandle sak om barnehagestruktur i 2024 der kommunen skal se på generelle sider ved barnehagestrukturen i Kautokeino kommune. I kjølvannet av denne saken vil kommunen prinsipielt bestemme hvilken barnehagestruktur en skal ha i framtida bl.a. samiske barn, både i dag og i framtiden.

Votering:

Forslag fra Laila Susanne Vars (Árja) ble enstemmig vedtatt .

Johan Vasara (AP) fremmet protokolltilførsel til saken.
Protokolltilførsel fra Johan Vasara (AP) følger saken.

Formannskapets innstilling, enst .:

Mos mánáidgárddit As søknad om å få godkjent barnehageplasser innvilges med inntil 36 plasser.

Formannskapet er positiv til styrking av lokale samiske barnehage tilbud, fordi det styrker mangfoldet i det kommunale barnehage tilbudet og styrker det lokale eierskapet til private barnehager. Formannskapet innvilger ikke antall søknader fra Mos barnehager AS med henvisning til at kommunestyret skal behandle sak om barnehagestruktur i 2024 der kommunen skal se på generelle sider ved barnehagestrukturen i Kautokeino kommune. I kjølvannet av denne saken vil kommunen prinsipielt bestemme hvilken barnehagestruktur en skal ha i framtida bl.a. samiske barn, både i dag og i framtiden.

Protokolltilførsel fra Johan Vasara (AP):

Undertegnende etterlyser fremdrift av kommunens arbeid med ny barnehagestruktur. Barnetallet i Kautokeino har over tid vært nedadgående, der dette gradvis har utfordret bærekraftigheten både ved kommunens barnehagedrift og den økonomiske bæreevnen ved dagens barnehagestruktur. Undertegnende er positiv til private ideelle barnehageleverandører, men frykter at kommunens irrasjonelle økonomiske forvaltningsmodell på barnehageområdet kan føre til nedleggelse av eksisterende barnehageleverandører. Det er da de kommunale tilbudene i Gartnetluohkka, Gili, Beazedievva, Ájastealli og Máze barnehager som står i fare for å bli nedlagt.

De mulige barnehagefaglige konsekvensene av slike nedleggelse er ikke belyst av flertallspartiene. Undertegnende etterlyser konsekvensutredning av dette og de økonomiske forhold som påpekt ovenfor. Med bakgrunn i informasjon fra KS vet vi at kommunen fremover vil behøve økte bevilgninger til eldreomsorg og oppfølging av syke, som blant annet betyr at kommunen må trykke helsebemanningen innen helse for å gi eldre og syke forsvarlig helsemessig oppfølging. Denne dreiningen i ressursbruk er ifølge KS et naturlig behov som følge av demografiske endringer med flere eldre og færre barn, og som kommunens gjennomgang av barnehagestrukturen var ment å være et svar på.

Undertegnende registrerer at flertallslistene i formannskapet (Flyttsamelisten, Samelisten og Árja) ikke kan garantere at dette gir negative konsekvenser for eksisterende barnehager i Kautokeino. Dersom etableringen av en 8. barnehage i Kautokeino ikke vil medføre negative konsekvenser for eksisterende barnehageleverandører eller negative økonomiske konsekvenser for kommunen støtter undertegnende forslaget til vedtak.

SAKSPROTOKOLL I KOMMUNESTYRET - 22.03.2024

Kommunestyrets behandling:

Ordfører fremmet formannskapets innstilling til vedtak .

Formannskapets innstilling ble enstemmig vedtatt .

Kommunestyrets vedtak, enst .:

Mos mánáidgárrdit As søknad om å få godkjent barnehageplasser innvilges for inntil 36 plasser.

Formannskapet er positiv til styrking av lokale samiske barnehage tilbud, fordi det styrker mangfoldet i det kommunale barnehage tilbudet og styrker det lokale eierskapet til private barnehager. Formannskapet innvilger ikke antall søknader fra Mos barnehager AS med henvisning til at kommunestyret skal behandle sak om barnehagestruktur i 2024 der kommunen skal se på generelle sider ved barnehagestrukturen i Kautokeino kommune. I kjølvannet av denne saken vil kommunen prinsipielt bestemme hvilken barnehagestruktur en skal ha i framtida bl.a. samiske barn, både i dag og i framtiden.

PS 6/24 **Elements saksnr. 2023/3384.**
BEHANDLING AV SAMARBEIDSAVTALE FOR FINNMARK FRILUFTSRÅD
KOMMUNALT OPPGAVEFELLESSKAP

Forslag til vedtak:

Kommunestyret vedtar vedlagte samarbeidsavtale med Finnmark friluftsråd, datert 01.11.23, organisert som kommunalt oppgavefelleskap etter kommunelovens kapittel 19.

Kautokeino kommune avviser samarbeidsavtalen om etablering av dagsturhytte på Ginalvárri.

SAKSPROTOKOLL I FORMANNSKAPETS INNSTILLINGSMØTE - 11.03.2024

Formannskapets behandling :

Forslag fra Johan Vasara (AP):

Kommunestyret støtter oppføring av dagsturhytte til Ginalvárri. Kautokeino kommune har utfordringer vedr folkehelse, noe denne typen tilbud er et godt bidrag til . Kommunestyret ber ordfører undersøke mulighetene for samarbeid med frivillige, ideelle eller andre aktører for drift og vedlikehold av tilbudet. Søker fritas for avgifter ifbm søknad om oppføring og drift, inkl. eventuell eiendomsskatt. Kommunens egenandel budsjettreguleres ihht saksfremstilling ved første mulige anledning.

Ordfører fremmet forslag til vedtak .

Votering:

Ved votering ble forslag fra Johan Vasara (AP) satt opp mot forslag til vedtak som ordfører fremmet .

Forslag til vedtak fikk 3 stemmer (Árja, JSL, GSL) og forslag til Johan Vasara fikk 2 stemmer (AP, GDL).

Formannskapets innstilling, med 3 mot 2 stemmer :

Kommunestyret vedtar vedlagte samarbeidsavtale med Finnmark friluftsråd, datert 01.11.23, organisert som kommunalt oppgavefelleskap etter kommunelovens kapittel 19.

Kautokeino kommune avviser samarbeidsavtalen om etablering av dagsturhytte på Ginalvárri.

SAKSPROTOKOLL I KOMMUNESTYRET - 22.03.2024

Kommunestyrets behandling:

Felles forslag fra Klemet Erland Hætta (GDL) og Johan Vasara (AP):

Kautokeino kommune godkjenner samarbeidsavtalen om etablering av dagsturhytte på Ginalvárrí .

Kommunestyret støtter oppføring av dagsturhytte til Ginalvárrí. Kautokeino kommune har utfordringer vedr folkehelse, noe denne typen tilbud er et godt bidrag til. Kommunestyret ber ordfører undersøke mulighetene for samarbeid med frivillige, ideelle eller andre aktører for drift og vedlikehold av tilbudet. Søker fritas for avgifter ifbm søknad om oppføring og drift, inkl. eventuell eiendomsskatt. Kommunens egenandel budsjettreguleres ihht saksfremstilling ved første mulige anledning.

Forslag fra Ole-Anders Turi (JSL):

Kommunestyret delegerer saken til formannskapet, og fatter vedtak i saken.

- Gjennomføre en helhetlig utredning i forbindelse med saken som ser på om konsultasjonsplikten og reindriftens innsigelser er ivaretatt .
- Ser på / vurderer de folkehelsemessig gevinstene.
- Økonomisk utredning som ivaretar finansiering og ser på hvordan vedlikehold og driftskostnader kan eller ikke kan ivaretas av kommunen eller foreninger .

Votering:

Felles forslag fra Klemet Erland Hætta (GDL) og Johan Vasara (AP) falt med 12 mot 7 stemmer. (JSL, Árja, GSL, H og AP ved Marja Elise M. H. Eira mot AP, GDL, V, FrP, SP)

Felles forslag fra Ole-Anders Turi (JSL) ble enstemmig vedtatt .

Kommunestyrets vedtak:

Kommunestyret delegerer saken til formannskapet, og fatter vedtak i saken.

- Gjennomføre en helhetlig utredning i forbindelse med saken som ser på om konsultasjonsplikten og reindriftens innsigelser er ivaretatt .
- Ser på / vurderer de folkehelsemessig gevinstene.
- Økonomisk utredning som ivaretar finansiering og ser på hvordan vedlikehold og driftskostnader kan eller ikke kan ivaretas av kommunen eller foreninger .

**KAUTOKEINO KOMMUNES UTTALELSE - SANNHETS- OG FORSONINGS-
RAPPORTEN**

Forslag til vedtak:

Kommunestyret vedtar høringsuttalelse til Sannhets- og forsoningsrapporten.

SAKSPROTOKOLL I FORMANNSKAPET - 11.03.2024

Ovdagotti meannudeapmi :

Felles forslag fra formannskapet:

Formannskapet utarbeider uttalelse innen 15.03.24 .

Ordfører sjekker om Kautokeino kommune får utsatt fristen til 22.03.24, slik at kommunestyret kan behandle høringsuttalelsen .

Felles forslag fra formannskapet ble enstemmig vedtatt .

Ovdagotti mearrádus, ovttajien .:

Formannskapet utarbeider uttalelse innen 15.03.24 .

Ordfører sjekker om Kautokeino kommune får utsatt fristen til 22.03.24, slik at kommunestyret kan behandle høringsuttalelsen .

SAKSPROTOKOLL I FORMANNSKAPETS INNSTILLINGSMØTE - 22.03.2024

Formannskapets behandling:

Ordfører fremmet forslag til vedtak.
Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets innstilling, enst.:

Høringsuttalelse fra Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune i forbindelse med Stortingets behandling av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport.

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune viser til Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport og til funnene i rapporten. Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune er en samisk kommune hvor samer utgjør majoriteten av befolkningen i samfunnet vårt. Rapporten berører mange temaer som kommunen har ansvar for å følge opp og områder hvor ansvaret ligger på regionale og nasjonale myndigheter. I vårt høringsinnspill er det lagt vekt på å foreslå konkrete løsninger på noen av de utfordringene rapporten beskriver. Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune ber om å få møte kontroll- og konstitusjonskomiteen i forbindelse med behandlingen av denne saken. Videre ber vi om at vårt innspill også formidles til Stortingets utdannings- og forskningskomité, da mange av våre innspill hører inn under denne komiteens ansvarsområde. Vi ber også om et eget møte med utdannings- og forskningskomiteen for å legge frem våre innspill.

Forsoning som en prosess- overordnet om oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune ber statlige myndigheter å sikre en grundig og forsvarlig oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. Kommisjonens rapport er omfattende, men samtidig så er det mange sider av forsoningspolitikken som ikke kommer frem godt nok i kommisjonens rapport. Vi etterspør blant annet et mer kritisk blikk på hvordan etablerte myndighetsstrukturer fortsatt bygger på en skjev maktfordeling mellom samer og nordmenn, de to statskonstituerende folkene i Norge. Det er særdeles viktig at det i oppfølgingen av kommisjonens arbeid også ser nærmere på hvordan forsoningspolitikken er institusjonalisert i statsapparatet, herunder i forvaltningen og i beslutningsprosesser. Det er viktig at statlige myndigheter prioriterer finansiering av oppfølgingstiltak slik at også kommunene har mulighet til å følge opp på de områdene hvor kommunen er ansvarlig myndighet.

Vår erfaring er at det er stort behov for å bygge tillit mellom staten og det samiske folket, i tråd med Grunnlovens § 108 og det konstitusjonelle prinsippet om at staten Norge er etablert på territoriet til to folk- nordmenn og samer- og at begge folk har samme krav på å få utvikle seg etter egne premisser. Manglende gjennomføring av

vedtatt samepolitikk er en massiv utfordring, særlig ser vi at samiske institusjoner og samisk språk har et enormt etterslep når det gjelder finansiering

Samisk institusjonsutvikling som et eget satsingsområde

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune er vertskapskommune for mange samiske institusjoner, og ser et behov for at disse sikres gode utviklingsmuligheter. Særlig vil vi peke på de samiske kulturinstitusjonenes rolle i bevaringen av og formidlingen av samisk kultur. Samiske museer spiller en viktig rolle i formidlingen av vår samiske kulturarv. Stiftelsen RiddoDuottarMuseat, herunder Gilišillju- Kautokeino bygdetun, gjør en god jobb med svært begrensede midler, blant annet påvirker dette museets kapasitet når det gjelder tilbakeføringen av samisk kulturarv (repatriering av samiske kulturelle objekter mv). Gilišillju har et stort potensiale til å spille en større rolle i tilbakeføringen av samisk kulturarv som urettmessig er ført bort fra Kautokeino. Museet har kapasitet til ta imot enda flere besøkende og satse mer på formidling av samisk historie, men så langt har økonomien vært til hinder for utvidelse av aktivitetene ved museet.

Internasjonalt Samisk Filminstitutt er også lokalisert i Kautokeino og de opplever stor interesse for samisk film og storytelling, og vi er glad for at instituttet mottar offentlig støtte til sine aktiviteter. Dette er viktig for å sikre fortsatt utvikling av urfolksfilmsamarbeid og produksjon av samiske filmer og serier med høy kvalitet.

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune stiller seg positiv til at den samiske musikkarven også får en institusjon hvor den kan formidles og faglig utvikles. Luovvi Luohteguovddáš (Internasjonalt senter for samisk joik) er per i dag på prosjektstadium og behøver oppstartsmidler for å komme igang med arbeidet med å samle inn og formidle samisk joiketradisjon, og på den måten være med å reparere de konsekvensene som joik har gjennomgått gjennom sterke forbud i fornorskningspolitikken. Vi spiller inn at dette er et konkret oppfølgingstiltak for å følge opp kommisjonens rapport som vil være av stor betydning for bevaringen av samisk musikkarv. Etableringen av et senter som kan bygge opp et fagmiljø innenfor samisk musikktradisjon er viktig for å sikre at barn og unge får opplæring i og om samisk musikk og joik. Dette senteret kan styrke samarbeidet med andre samiske institusjoner slik som Beaivváš Sámi Nášunálteahter/ Det samiske nasjonalteateret Beavváš, som vil nyte godt av at arbeidet med samisk joik og musikk institusjonaliseres. Arbeidet med å tilbakeføre samisk joik til samiske institusjoner har såvidt startet, og Luovvi vil være viktig også i en slik sammenheng.

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune foreslår at de økonomiske rammene til eksisterende samiske, kvenske og skogfinske/norsk-finske institusjoner styrkes slik at de kan bidra med tiltak som kan ha en forsonende effekt. Fra et samisk perspektiv gjelder dette samiske museer og kunnskapsinstitusjoner slik som RiddoDuottarMuseat, herunder Gilišillju i Kautokeino som skal formidle og dokumentere samisk historie og nåtid. Vi ser et stort behov for at universiteter i Norge som tilbyr konservator- og museumsfagligutdanning utvider sine tilbud til å også inkludere samiske emner.

Stortinget burde behandle samisk kulturinstitusjonsutvikling i en egen stortingsmelding og komme med konkrete tiltak som kan styrke bevaringen og utviklingen av samisk kultur, også i et grenseoverskridende perspektiv.

Kunnskap om samer, samisk utdanning og språkutvikling

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune mener skolene over hele landet må ta et større ansvar for opplæring i samiske emner slik som samisk historie. Et nasjonalt samisk kunnskapsløft er en svært viktig oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens arbeid. Vi ser behovet for å styrke opplæringen om bl. a samisk kultur, historie, samfunnsliv og næringer i grunn- og videregående skole og ved høyere utdanningsinstitusjoner, særlig innenfor lærerutdanningene. Vi viser til erfaringene fra Canada i forbindelse med Sannhets- og forsoningskommisjonens arbeid, og etableringen av et eget senter for sannhet- og forsoning (Centre for Truth and Reconciliation) som har til mandat blant annet å drive med formidling om urfolks historie.

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune er en samiskspråklig kommune, og vi ser at Sannhetskommisjonens rapport peker på mange utfordringer knyttet til samisk språkopplæring. Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune ønsker å styrke fjernundervisningstilbudet innenfor nordsamisk for barn og unge i hele landet. Vi er i gang med å etablere et eget senter for fjernundervisning innenfor nordsamisk lokalisert i Máze i Kautokeino kommune som vil styrke språkopplæringstilbudet for alle landets grunnskoleelever som har samiskopplæring. Mange generasjoner samiske barn og unge har vokst opp med fornorskningspolitikkenes konsekvenser, og har ikke fått lære seg samisk språk. Et nasjonalt fjernundervisningssenter er et viktig og riktig tiltak for å sørge for at flere, både samiske barn og unge og andre norske barn og unge, får muligheten til å lære seg nordsamisk. Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune har spilt inn fjernundervisningssenteret som en satsning som bør inn i statsbudsjettet fra 2025, men en ramme som gir utviklingsmuligheter og faglig kapasitet til å styrke kvaliteten og omfanget av fjernundervisning i nordsamisk.

Kommunen viser også til at det arbeides med å etablere et Nasjonalt dokumentasjonssenter for samepolitisk historie – *Máze dokumentašuvdna guovddás* i Máze. Sametinget vedtok i forbindelse med budsjett 2009, å etablere et dokumentasjonssenter, for å belyse neddemningsplanene av bygda Máze. En historisk sak både i samisk og norsk sammenheng og starten på en samerettslig utvikling som blant annet bidro til opprettelsen av Sametinget. Dokumentasjon av disse historiske hendelsene og de påfølgende prosessene er av stor interesse for samfunnet. Sannhets- og forsoningskommisjonen foreslår etablering av et kompetansesenter med ansvar for forskning, formidling og forsoningsarbeid. Vi mener at det kan etableres flere kompetansesenter for ulike ansvarsområder i ulike områder i Sápmi. Et av disse bør være dokumentasjonssenteret i Máze.

Dokumentasjonssenteret skal formidle en svært sentral del av den samiske historien. Disse perspektivene har vært lite synlige i det offentlige Norge hittil. Et slikt nasjonalt senter for samepolitisk historie i Máze vil være et løft og et steg på veien til forsoning mellom samer og staten Norge, og forarbeidet som er gjort viser tydelig at det er et behov for en institusjonalisering av denne viktige delen av samisk-norsk historie. Samlet sett vil et dokumentasjonssenter og et nasjonalt fjernundervisningssenter i

nordsamisk begge lokalisert i Máze bidra til å opprettholde bosetning og kompetansearbeidsplasser i et bygd som har stor historisk betydning for samisk historie og samtid- og dette vil være et viktig bidrag til opprettelse av en historisk urett begått mot samene.

Utviklingen av den nasjonale samepolitikken har i større grad enn tidligere tatt hensyn til de små samiske språkene og revitalisering av disse. Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune viser til forskning og statistikk som viser at antallet samiske språkbrukere også går ned i sentrale nordsamiske områder som Kautokeino. Det er derfor avgjørende for bevaringen av samiske språk at den nasjonale samepolitikken og virkemidlene som skal støtte opp om samiske språk også støtte områder der samisk er majoritetsspråk. Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune er etter dagens lovverk en språkutviklingskommune, og bidrar derfor til språkbevaring og vitalisering i kommuner hvor det samiske språket står svakere enn hos oss. Vi ser behovet for at tospråklighetsmidlene som staten tildeler gjennom Sametinget i større grad hensyntar at midlene per i dag ikke dekker de reelle kostnadene for tospråklighet i språkutviklingskommunene. Dette bekreftes av KS sin rapport "*Merkostnader til ivaretagelse av tospråklighet i forvaltningsområdet for samisk språk*". Kommunene må gjøres mer konkurransedyktige i rekruttering av samiske fagansatte.

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune er vertskapskommune for Sámi allaskuvla/Samisk høgskole. Sámi allaskuvla/Samisk høgskole skal gjennom grenseoverskridende utdanning og forskning dekke hele Sápmis behov. Det er viktig å sikre at Sámi allaskuvla/Samisk høgskole utviklingsmuligheter slik at skolen kan tilby utdanninger som er relevante og som svarer på kompetansebehovene i samiske kommuner. Det er særlig nødvendig å utdanne flere samiskspråklige grunnskolelærere, barnehagelærere og sykepleiere/ helsepersonell. Det er en stor utfordring å rekruttere tilstrekkelig med studenter til disse utdanningene, derfor er det viktig med særskilte tiltak f.eks at stipendordningene for disse utdanningene forbedres. Per i dag har ikke studenter som tar samisk sykepleierutdanning mulighet til å få stipend, ikke gjennom Lånekassen heller.

Helse- og velferdsordninger

Det er viktig å erkjenne den betydelige helseforskjellen mellom den samiske befolkningen og resten av Norge. Det er behov for økt forskning for å forstå årsakene bak denne ulikheten. En større innsats for tilpasning av helsetjenester for å imøtekomme samiske behov er nødvendig, og helsepersonell må gis bedre kunnskap og forståelse for samisk kultur for å bedre møte pasientenes behov. Spesielt må oppmerksomheten rettes mot psykisk helse blant samene, og øke kapasiteten i lavterskeltilbud. Rekruttering av samisktalende helsepersonell er en viktig strategi for å bedre tilgangen til helsehjelp og for å skape tillit og trygghet i helsetjenesten for den samiske befolkningen. Dette er skritt i retning av å sikre bedre helse for samene, samtidig som det anerkjenner og respekterer kulturell og språklig identitet. Samisk tolkeutdanning er viktig for å sikre likeverdige helsetjenester for den samiskspråklige befolkningen i Norge.

Anerkjennelse og styrking av samisk areal- og naturbruk

Arealvern

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune ser at det er for svakt vern om samiske rettigheter i forbindelse med ulike typer arealinngrep. Ordningen med forhåndstiltredelse er et eksempel på dette, Fosen-saken viser at denne ordningen bør skjerpes inn vesentlig eller helt tas ut fra lovverket for å sikre grunnleggende menneskerettigheter. Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune ser at statlige myndigheter som en konkret oppfølging av Sannhetskommisjonens rapport bør foreta en helhetlig samlet kartlegging av alle arealinngrep i reinbeiteområder, samiske utmarkshøstingsområder og i samiske bruksområder ved kysten, der alle inngrep synliggjøres. Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune mener at en slik kartlegging også må omfatte arealinngrep som har ført til innskrenkninger av samisk *meahcásteapmi* (tradisjonell samisk bruk av naturen).

Samisk tradisjonell utmarksbruk og høsting, tradisjonskunnskap

Kartlegging av arealsituasjon, rettigheter og sikre tradisjonelle samiske landområder er svært viktig for å bevare samisk kultur og språk. Lodden (jakt av ender på vårvinteren) må også evalueres og kvotene må økes. Samiske matsystemer, matsikkerhet, tradisjoner avhenger av at det samiske folket har tilgang til natur og land. Den alvorlige nedbyggingen av natur nasjonalt har svært store konsekvenser for bevaringen og utviklingen av samisk tradisjonell kunnskap og samisk terminologi.

Samisk reindrift og reindriftslovgivningen

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune støtter Sannhets- og forsoningskommisjonens forslag om en helhetlig gjennomgang av reindriften arealsituasjon og dens betydning for den samiske kulturen. Guovdageainnu suohkan-Kautokeino kommune er Norges største reindriftskommune og har derfor et stort ansvar for å bidra til at samisk reindrift kan bevares og utvikles. Guovdageainnu suohkan-Kautokeino kommune kjenner til at Regjeringen har igangsatt en helhetlig revisjon av reindriftsloven, og vi stiller oss i utgangspunktet positive til en slik revisjon. Dagens reindriftslovgivning ivaretar ikke reindriften rettigheter etter folkeretten og etter samisk sedvane. Dette gjelder særlig spørsmålet om internt selvstyre i reindriften, hvor det er stor grad av statlig styring av næringen uten tilstrekkelig involvering av reindriftsutøverne slik loven forutsetter. I arbeidet med revisjon av reindriftsloven er det viktig å vektlegge reindriften erfaringer med lovverket og hvordan lovverket skal bidra til å oppfylle lovens formålsbestemmelse om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift for fremtiden med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane. Vi ser også at rekrutteringen til reindriftnæringen må styrkes og at kvinnenes tradisjonelle sterke rolle i næringen bedre må ivaretas også i lovgivningen .

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune ber Stortinget om å foreta en særskilt granskning av de negative konsekvensene reindriftslovgivningen har medført det samiske folket, og særlig de fastboende samene i Kautokeino som inntil 1970/80-tallet var aktivt med i reindrift og hadde både reinmerke og rett til å eie rein. Denne praksisen med reindrift utgjorde en betydelig biinntekt for mange i Kautokeino-

samfunnet, og ga dem både inntekt, kjøtt og materiale til duodji (tradisjonelt samisk håndverk) til eget bruk. Reinsdyrene fungerte også som viktige transportmidler, selv om bruken av reinsdyr til dette formålet ble sterkt redusert på 1970-80 tallet. Reindrift var av stor betydning for fastboende samers økonomi, sosiale relasjoner og kultur. Fastboende samers rein ble holdt enten separat fra flyttsamenes rein eller som en del av flyttsamenes reinflokker som en del av et gjensidig verdde-forhold. Fastboende samer hadde egne reinmerker som var registrert i det offentlige reinmerke registeret.

Ved vedtakelsen av reindriftsloven av 1978 ble retten til å holde rein begrenset til personer som hadde reindrift som hovednæring, og de som hadde rett til å ha sytingsrein. Fastboende reineieryere var ikke involvert i arbeidet med den nye reindriftsloven, og de ble heller ikke konsultert i forbindelse med arbeidet med reindriftsloven. Reindriftsloven av 1978 var basert på den forutsetning at staten står fritt til å regulere reindriften i samsvar med del som anses som best for næringen. Samiske sedvanemessige rettigheter, samt reindriftenes kulturelle og sosiale aspekter, ble tillagt liten eller ingen vekt i forbindelse med utformingen av loven. Statens uttalte formål med lovendringen var å trygge heltidsutøvernes sosiale og økonomiske kår. Hensynet til de mange binæringsutøverne som ble berørt av lovendringen ble ignorert. Dette medførte store negative konsekvenser for de samiske familiene som ble tvunget ut fra reindriften. Reinmerke er for svært mange samer et viktig symbol relatert til slektskap og tilhørighet til det samiske samfunnet. Reinmerker gikk i arv innen slekta, og merkene var derfor viktige for folks tilhørighet og identitet. Barn fikk merker enten ved fødselen eller på et senere tidspunkt under oppveksten, og reinmerker er derfor naturlig en del av folks identitet. Reinmerker var viktig for barns verdighet, økonomi, sosiale status og kultur.

Tap av reinmerke er derfor av mange oppfattet som tap av deres verdighet. Reinmerket var også viktig for noen i åndelig forstand fordi det også knyttet mennesket opp mot naturen gjennom rein som var merket med dette merket. Reinhold var tradisjonelt en viktig del av fastboende samers næringskombinasjoner og kultur. Fastboende samer anvendte rein som transportdyr, og hadde et mindre antall rein som deres flyttsame verdde passet på (sytingsrein). Sytingsreinhold var meget utbredt i Kautokeino helt fram til reguleringen av reindriften som følge av vedtakelsen av reindriftsloven av 1978. Sytingsrein er rein som andre eier (fastboende same), men som tas inn i flokken og gjetes av noen som har reindrift som hovednæring (reindriftssame). Kompensasjon for reindriftssamens arbeid med fastboende samers sytingsrein kunne være ulike tjenester eller godtgjørelse i form av ordiner betaling. Kautokeino kommune mener at Stortinget må granske den uretten som Reindriftsloven av 1978 medførte, særlig med henblikk på at staten ikke respekterte samenes eget system for eierskap til egne merker og fratok mange samer en viktig identitetsmarkør og eiendom- reinmerket. Vi anmoder Stortinget om å bidra til å gjenopprette denne uretten gjennom at reinmerker som tidligere er blitt slettet kan tilbakeføres sine rettmessige eiere.

Veiledningstjenester innenfor samisk reindrift

Kautokeino kommune mener det er svært viktig at rådgivningstjenester for reindriften blir permanente ordninger. Herunder nevner vi spesielt rådgivningstjenesten for

reindrift som er etablert i Kautokeino- Nannet -prosjektet. Nannet er et prosjekt der målet var å etablere et rådgivnings- og ressurscenter for reindriften som eies av reindriften selv. Alle reinbeitedistrikter i Vest-Finnmark reinbeiteområde har blitt invitert til å ta eierskap til prosjektet, og erfaringene hittil i prosjektet har vist at tjenestene har bidratt til å styrke og øke robustheten og samhandlingen i reindriften. Målsetningen med prosjektet er å utvikle og styrke reindriftnæringen og reindriftssamfunnet i kommunen. Tiltaket har vært en sentral del av omstillingsarbeidet i Kautokeino kommune. Nannet bør derfor bli et permanent rådgivnings- og ressurscenter som får statlig finansiering, og som kan være en modell også for andre samiske kommuner.

Forvaltning av samiske næringer og samisk naturbruk

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune ser at Sannhets- og forsoningskommisjonen peker på utfordringene innenfor samisk reindrift, herunder mange arealinngrep i reinbeiteområder. Som en oppfølging av funnene i kommisjonens rapport ser vi at det er behov for en grundig gjennomgang av av den offentlige forvaltningen av reindriften, og særlig hvordan forvaltningen ivaretar sitt ansvar etter reindriftsloven for å sikre reinbeitearealene nasjonalt. Kommisjonen viser til eksempler på hvordan reindriftssamer opplever at reindriftsforvaltningen samt forvaltningen av rovvilt, strukturelt og systematisk hindrer og undergraver en positiv utvikling av reindriften og den enkelte reineieres arbeidsliv og fremtid.

Formannskapet i Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune ønsker å gi kommunestyret muligheten til å gi innspill til Sannhetskommisjonens rapport i kommunestyret, og vi vil dermed sende inn en revidert versjon av vår uttalelse etter at kommunestyret har gitt sine innspill.

Kommunestyrets behandling :

1. Forslag fra Nils Ole N. Skum (Árja):

Samisk tradisjonell utmarksbruk og høsting, tradisjonskunnskap

Kartlegging av arealsituasjon, rettigheter og sikre tradisjonelle samiske landområder er viktig for å bevare samisk kultur og språk.

Lodden (jakt på ender på vårvinteren) har vært i søkelys med stor overvåkning, uttallige møter, seminarer, rettsaker samt tungt i media siden tidlig 1980-tallet. Det er altså grunnlag til å si at det foreligger god kunnskap om i hvilken grad lodden er som en del av samisk tradisjon og kultur.

Lodden er uttak av småvilt til matauke. Ingen uttak av småvilt er så sterkt overvåket og begrenset i Norge som lodden har vært, og fremdeles er. Dette overvåkes av politi, Statens naturoppsyn og nå via 5-årig forskningsprosjekt av Norsk Institutt for Naturforskning finansiert av Miljødirektoratet. Med telling av andefugler ute i felt akkurat mens lodden foregår, både med observasjonsposter og droneflyging, er dette et forstyrrende element for lodden-utøvere. Det å fysisk bli iaktatt under utøvelse av samisk tradisjon, gir forskningsprosjektet mer et uttrykk for å være en del av overformynderiets mistenkeliggjøring av samisk tradisjon, enn det forskningsprosjektet er ment for, nemlig hvilken effekt uttak av andefugler er på andebestanden på grunn av lodden. Slik forskning foregår ikke så tydelig og tett opp mot jegere under annen jakt enn nettopp under lodden. Ved annen jakt er data for viltforvaltning basert på rapportering fra jegere til SSB.

Kautokeino Kommune forventer at det iverksettes konkrete tiltak for å reparere den utdøende tradisjonen som lodden er. Det må vises tillit til at den lokale forvaltningen av lodden, som har foregått i generasjoner, fortsatt ivaretar forsvarlig forvaltning av andebestand og naturmangfoldet i de lokale områder som naturlig faller inn.

Innlandsfiske, kultivering og forbedring av fiskevann er sterkt regulert gjennom lovgivning. Forbud mot å bruke tradisjonelle ferdselsårer med motorisert fremkomstmiddel om forsommeren for frakt av utstyr, kriminaliserer not- og garnfisk av fiskevann.

Lovverket må i større grad tilpasses lokale behov og levesett. Motorferdsel i utmark reguleres av Lov om motorferdsel i utmark fra 1977. Etter Sametingets plenumsvedtak i 2017 ble det opprettet et utvalg som blant annet skulle se på endringer i motorferdselloven. Utvalget utarbeidet et notat med flere tiltak. Ett av forslagene til tiltak, for å få endret og belyst utfordringene med dagens motorferdselslov, er å etablere en forsøksordning i de samiske kommunene i Finnmark. Sametinget har derfor sendt forespørsel til de samiske kommunene Kautokeino, Alta, Nesseby, Tana, Karasjok og Porsanger om de har interesse i å delta i prosjektet. Et forsøk etter forsøksloven må forankres i en eller flere kommuner for å kunne gjennomføres.

Kautokeino kommune har fremmet ønske om å være vertskommune for prosjektet, og har med det fått bevilget midler fra Sametinget til å lede forprosjektet. Prosjektet er igangssatt sammen med de nevnte kommuner.

Samisk institusjonsutvikling som et eget satsingsområde

Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune er vertskapskommune for mange samiske institusjoner, og ser et behov for at disse sikres gode utviklingsmuligheter. Særlig vil vi peke på de samiske kulturinstitusjonenes rolle i bevaringen av og formidlingen av samisk kultur. Samiske museer spiller en viktig rolle i formidlingen av vår samiske kulturarv. Stiftelsen Riddu Duottar Museat, herunder Gilišillju Kautokeino bygdetun, gjør en god jobb med svært begrensede midler, blant annet påvirker dette museets kapasitet når det gjelder tilbakeføringen av samisk kulturarv (repatriering av samiske kulturelle objekter mv). Gilišillju har et stort potensiale til å spille en større rolle i tilbakeføringen av samisk kulturarv som urettmessig er ført bort fra Kautokeino. Museet har kapasitet til ta imot enda flere besøkende og satse mer på formidling av samisk historie, men så langt har økonomien vært til hinder for utvidelse av aktivitetene ved museet.

Etablering av Meahcceguovddáš, et besøkssenter for natur, kultur og verdensarv i Guovdageaidnu er under planlegging. Senteret vil kunne fungere som et senter for formidling av den udokumenterte kompetanse av tradisjonell samisk utmarksbruk og høsting av naturen .

2. Forslag fra Elle Mari Dunfjell Oskal (GSL):

Guovdagainnu suohkan ávžžuha Stuoradikki doallat vel rabas gulaskuddamiid Stuoradikki lávdegottiide, nu go Sámediggi dagái. Vai lea vejolaš olbmuide njálmalaččat maid cealkámušaid buktit, sihke báikkis Stuoradikkis, ja digitálalaččat.

3. Forslag fra Inger Marit Bongo (AP):

Eldre samer ble fratatt retten til utdanning under og etter andre verdenskrig . Undervisning til samiske barn senere var på norsk, et språk de fleste ikke behersket. Dette førte til at enda flere ikke fikk fullverdig utdanning, og mange heller ikke i dag behersker norsk eller skriftlig samisk.

Det de gjelder, har hele livet slitt med manglende lese-og skriveferdigheter, og utenforskap i samfunnet, der det kreves skriftlig kommunikasjon eller kommunikasjon på norsk.

Det er svært viktig at det finnes tiltak som spesielt tar sikte på å støtte eldre samer, for eksempel lavterskeltilbud på samisk. Dette er f.eks. lese- og skrivehjelp og hjelpetelefoner for det offentlige.

Spesielt viktig er dette for helsetjenester, som må være tilgjengelig på samisk og ta hensyn til brukernes unike behov.

4. Forslag fra Klemet Erland Hætta (GDL):

Inntil 1970/80-tallet hadde mange fastboende samer i Kautokeino egne rein. Denne praksisen med reindrift utgjorde en betydelig biinntekt for mange i Kautokeino-samfunnet, og ga dem både inntekt, kjøtt og materiale til duodji (tradisjonelt samisk håndverk) til eget bruk. Reinsdyrene fungerte også som viktige transportmidler, selv om bruken av reinsdyr til dette formålet ble sterkt redusert på 1970-80 tallet. Reindrift var av stor betydning for fastboende samers økonomi, sosiale relasjoner og kultur. Fastboende samers rein ble holdt enten separat fra flyttsamenes rein eller som en del av flyttsamenes reinflokker som en del av et gjensidig verdde-forhold. Fastboende samer hadde egne reinmerker som var registrert i det offentlige reinmerke registeret.

Ved vedtakelsen av reindrifftsloven av 1978 ble retten til å holde rein begrenset til personer som hadde reindrift som hovednæring, og de som hadde rett til å ha sytingsrein.

Ordningen med "driftsenhet" erstattet den tradisjonelle samiske ordningen med at enhver same kunne eie rein. Lovfesting av kravet om driftsenhet var et dramatisk brudd på den tradisjonelle samiske reindrifftsordningen. Denne endringen fant sted uten noen form for konsekvensutredning. Departementet begrunnet ganske enkelt driftsenhetsinnføringen med at det var nødvendig å regulere adgangen til reindriffts næringen for å sikre utøvernes økonomiske og sosiale vilkår.

Fastboende reineiere var ikke involvert i arbeidet med den nye reindrifftsloven, og de ble heller ikke konsultert i forbindelse med arbeidet med reindrifftsloven. Departementet henviste imidlertid til at flertallet i Norske Reindriftssamers Landsforening (NRL) støttet forslaget om slik regulering av reindriffts næringen." Spørsmål knyttet til folks rett til eget reinmerke, samt spørsmålet om statens adgang til å slette og omfordele personlige reinmerker, var ikke gjenstand for høring i høringsrunden. Disse spørsmål ble med andre ord ikke sendt til høring i forkant av Stortingets behandling av forslag til ny reindrifftslov. Manglende høring i forhold til et så vidt viktig tema i en lovgivningsprosess framstår som svært uvanlig. Stortinget hadde forøvrig ingen innvendinger eller merknader i forhold til forslaget om å regulere tilgangen i næringen.

Lovendringen førte til at Merkenemnda i Vest-Finnmark, under henvisning til den nye reindrifftslovens § 4, 2. ledd og 18, samt merkeforskriftenes 8, siste ledd, slettet reinmerkene til personer som ikke oppfylte de nye kravene. Mange ga uttrykk for at sletting var en krenkelse av deres rettigheter. Dette resulterte i en kraftig tilbakegang for tradisjonelle samiske kombinasjonsnæringer, og det tradisjonelle verdde-systemet ble også gradvis borte. Det forhold at fastboende samer ikke lenger kunne ha sytingsrein hos flyttsamer førte til en radikal svekkelse av tradisjonelle sosiale nettverker Kautokeino samfunnet.

Reindrifftsloven av 1978 var basert på den forutsetning at staten står fritt til å regulere reindriften i samsvar med del som anses som best for næringen. Samiske sedvanemessige rettigheter, samt reindriffts kulturelle og sosiale aspekter, ble tillagt liten eller ingen vekt i forbindelse med utformingen av loven.

Statens uttalte formål med lovendringen var å trygge heltidsutøvernes sosiale og økonomiske kår. Hensynet til de mange binæringsutøverne som ble berørt av lovendringen ble ignorert.

Denne lovendringen har medført at ved senere tids revidering av Reindrifftsloven, har medlemmer i ulike utvalg nesten utelukkende kommer fra aktive næringsutøvere. Dermed er ikke forhold vedrørende fastboende samers på opp. Selv ikke da Sametinget og Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) opprettet et samisk offentlig lovutvalg som skal se på behovet for å endre på dagens reindrifftslov, oppnevnt 29.10.18. En gammel urett fra 1978 lever i beste velgående i dag .

Sámi Bivdo- ja meahcástansearvi, gjennomførte i 2007 en spørreundersøkelse. Om hvilke konsekvenser statens sletting av reinmerker av. Funn av spørreundersøkelsen viste at konsekvensene av statens sletting av reinmerker faller inn i tre hovedkategorier:

- Personlige og følelsesmessige negative konsekvenser for de som fikk sine merker slettet
- Negative konsekvenser for samisk kultur og sosiale relasjoner
- Negative økonomiske og praktiske konsekvenser.

De personlige og følelsesmessige aspektene kommer veldig sterkt fram i svarene på spørreundersøkelsen. Omtrent 63 % av svarene framhever slike aspekter som sentrale negative konsekvenser av statens sletting av reinmerker. Det dreier seg her om personlige og subjektivt opplevde konsekvenser. Disse kan oppsummeres og oppdeles i følgende kategorier:

- Negativ betydning for vedkommendes egen identitet, familiens identitet, og/eller for vedkommendes samiske identitet
- Redusert selvfølelse og selvbilde
- Oppgitthet
- Krenkelse av slektens identitetssymboler, som det ofte er knyttet sterke følelser til blant annet som følge av merkene var ervervet på grunnlag av arv
- At man er fratatt muligheten til å overføre merket til kommende generasjoner
- Noen gir også uttrykk for personlig opplevd sorg som følge av deres merke er slettet
- Noen gir uttrykk for at reinmerket var en del av dem som person, og at det var en del av deres liv.

Omtrent 37 % av svarene på spørreundersøkelsen framhever settingens negative konsekvenser for den samiske kulturen. Blant disse er det også mange som framhever at slettingen hadde negative konsekvenser for sosiale forhold, spesielt verdde-forholdene mellom fastboende samer og flyttsamer.

Oppsummeringsmessig kan disse negative aspektene kategoriseres på følgende måte:

- Noen betegner settingen som et overgrep mot den samiske kulturen. Det er også av noen gitt uttrykk for at de følte at de ikke lenger var ansett som samer fordi deres merker ble slettet
- Negative konsekvenser for kulturen som sådan, samt svekket sambold mellom ulike familier
- Flere fremhever slettingens negative konsekvenser for det tradisjonelle verdde forholdet mellom fastboende samer og flyttsamer

Omtrent 36 % svarer at settingen av reinmerket hadde økonomiske og/eller praktiske konsekvenser for dem. Likevel er det kun et fåtall av disse som presiserer disse konsekvensene nærmere. Det antas imidlertid at en av de største negative økonomiske konsekvensene var at man ikke lenger kunne ha egne rein, og at de dermed måtte kjøpe reinkjøtt. I en slik situasjon ble folk også tvunget til å kjøpe skinn for hjemmeproduksjon av bekledning. Videre var salg a reinkjøtt en viktig binæring for mange i Kautokeino, noe som ikke lenger var mulig etter vedtakelsen av reindriftsloven av 1978. Dette er forhold som må anses å være enda mer forsterket i negativ retning, etter at spørreundersøkelsen ble gjennomført.

Reinmerke er for svært mange samer et viktig symbol relatert til slektskap og tilhørighet til det samiske samfunnet. Reinmerker gikk i arv innen slekta, og merkene var derfor viktige for folks tilhørighet og identitet. Barn fikk merker enten ved fødselen eller på et senere tidspunkt under oppveksten, og reinmerker er derfor naturlig en del av folks identitet. Reinmerker var viktig for barns verdighet, økonomi, sosiale status og kultur.

Tap av reinmerke er derfor av mange oppfattet som tap av deres verdighet. Reinmerket var også viktig for noen i åndelig forstand fordi det også knyttet mennesket opp mot naturen gjennom rein som var merket med dette merket.

Blant de forhold som ofte framheves som en negativ konsekvens av slettingen av fastboende samers reinmerker og reguleringen av retten til å holde sytingsrein er svekkelsen av den tradisjonelle samiske verdde institusjonen. Det samiske begrepet "verdde" kan ikke direkte oversettes til norsk fordi det norske språket mangler et tilsvarende ord. Begrepet verdde er i noen tilfeller forsøkt oversatt til norsk som "gjestevenn", mens det samiske begrepet "verdde-vuohtta" (verdde-forhold) igjen søkes oversatt med "gjestevennforhold."

Verdde-forhold var forhold til gjensidig nytte, som reindriftssamene tradisjonelt hadde både til fastboende i innlandet så vel som ved kysten. To mennesker som hadde et slikt forhold tiltalte hverandre som «verdde". I innlandet, som eksempelvis i Kautokeino, var det et spesielt nært forhold mellom reindriftssamer og fastboende samer. Reindriften og fastboende samers næringskombinasjoner var såpass like, og krevde relativt like kunnskaper og ferdigheter, at det muliggjorde en overgang fra fastboende same (dálon) til reindriftssame og omvendt.

Reinhold var tradisjonelt en viktig del av fastboende samers næringskombinasjoner og kultur. Fastboende samer brukte rein som transportdyr, og hadde et mindre antall rein som deres flyttsame verdde passet på

(sytingsrein). Sytingsreinhold var meget utbredt i Kautokeino helt fram til reguleringen av reindriften som følge av vedtakelsen av reindriftsloven av 1978.

Syttingsrein er rein som andre eier (fastboende same), men som tas inn i flokken og gjetes av noen som har reindrift som hovednæring (reindriftssame). Kompensasjon for reindriftssamens arbeid med fastboende samers sytingsrein kunne være ulike tjenester eller godtgjørelse i form av ordiner betaling. Det var for eksempel veldig utbredt at fastboende samer temmet reindriftssamers kjørrerein som gjenytelse for reindriftssamens arbeid med deres sytingsrein. Flyttsamene bodde hos sin verdde når de var på kirkestedet.

Fastboende samer fisket ofte vinterfisken for flyttsamene. Verdde-forholdet var med andre ord en vennskaps- og bytterelasjon mellom fastboende og reindriftssamer. En del av de tradisjonelle gjenytelsene for sytingsreinholdet er imidlertid ikke aktuelle i dagens samfunn, deriblant temming av kjørrerein og husrom på kirkestedet. Det antas likevel at verdde forholdene ville vært bevart i en form tilpasser dagens samfunn. Dersom myndighetene gjennom sin regulering av reindriften ikke hadde bidratt til å utsette denne viktige delen av den samiske kulturen. For eksempel ville fastboende samer tilby reinkjøring for turister og andre gjester, men den muligheten for næringsaktivitet er ikke mulig uten å ha tilgang til rein .

Manglende verdde-forhold i dagens samiske samfunn har fort til et skille mellom fastboende samer og reindriftssamer, et skille som fram til 1970/80-tallet ikke i like sterk grad eksisterte. Fastboende samer har ikke lenger mulighet til slakte egne rein.

Dette fører til at viktige tradisjonelle kunnskaper ikke lenger videreføres til nye generasjoner av fastboende samer, herunder kunnskap relatert til samiske mattradisjoner.

Det er eksempelvis vanskelig å videreføre kunnskap om samiske mattradisjoner når fastboende samers tilgang til reinprodukter er redusert til kjøp av reinkjøtt via slakterier.

Tradisjonelle samiske matretter er i ferd med å forsvinne i fastboende samers kosthold på grunn av manglende tilgang til reinslakt, som for eksempel matretter laget av reinhjerte, lever, blod, tarmer, vev, hode, dyne og margebein. Dette er reinprodukter som man kun har tilgang til dersom man selv står for slaktingen av rein. Tidligere tiders verdde-forhold førte også til at fastboende ofte deltok i viktige sesongbaserte aktiviteter sammen med reindriftssamene, spesielt i forbindelse med reinmerking, skilling, slakting og delvis også i forbindelse med flytting .

Kautokeino kommune mener at Stortinget må gjøre opp for den uretten Reindriftsloven av 1978 med medført.

5. Forslag fra Marja Elise M. H. Eira (AP):

Vi ønsker å uttrykke bekymring rundt påvirkningen av fornorskingspolitikken (1852–1900) på kulturelt mangfold og endringene dette førte til reindriftsnæringen. Politikken førte til tap av identitet og ressurser, spesielt innen reindrift. Opprettelsen av et samlet senter for å anerkjenne og støtte reindriftsnæringen er nødvendig for å møte behovene og fremme forsoning gjennom økt bevissthet om fornorskingspolitikkenes konsekvenser for reindriftsnæringen og dens kultur .

Denne politikken fortsatte å true tradisjoner og identiteter i perioden 1900-1940, med langvarige konsekvenser for reindriftsnæringen. Vi anbefaler en grundig revisjon av nasjonale retningslinjer for å adressere historisk urett og støtte reindriftsnæringen. Videre oppfordrer vi til at reindriftsnæringen involveres i prosesser som påvirker den, slik at den kan delta aktivt og bevare sin kultur.

I perioden 1963-2010 gjennomgikk reindriftsnæringen betydelige endringer som følge av overgangen fra fornorskingspolitikk til ny urfolks- og minoritetspolitikk. Denne overgangen, rettet mot anerkjennelse, har påvirket reindriftssamene politisk og økonomisk. Vi understreker viktigheten av å evaluere konsekvensene av denne politiske omveltningen, spesielt med tanke på reindriftsnæringens autonomi, kulturelle praksiser og bærekraft. Vi oppfordrer til grundig gjennomgang av lovgivning og politiske tiltak, med fokus på reindriftenes struktur og økonomiske integrasjon. Dette må inkludere en vurdering av konsesjonssystemet og dets påvirkning på reindriftenes praksiser. Samtidig er det essensielt å analysere økonomiske virkemidler og insentiver for å sikre en balansert ressursutnyttelse. Evalueringen bør også gi plass for reindriftssamenes perspektiv, og deres deltakelse i politiske beslutninger er avgjørende for å sikre en rettferdig og bærekraftig politikk som ivaretar både kulturell integritet og økonomiske behov.

Fornorskingspolitikken i Norge har betydelig påvirket helse- og sosialforholdene blant reindriftssamer. De opplever stress, diskriminering og økt selvmordsadferd, spesielt blant unge. Anbefalte tiltak inkluderer programmer for å styrke kultur og identitet, anti-diskrimineringsinitiativer, og målrettede selvmordsforebyggingsprogrammer med bedre tilgang til mentale helsetjenester. Disse tiltakene bør integreres i relevante politiske initiativer for å sikre et rettferdig og helsefremmende samfunn for reindriftssamer.

Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport viser at arealinngrep og offentlig forvaltning har skapt dårlige rammevilkår, truet reindrift og påført store konsekvenser for kulturen. Historisk sett har fornorskingspolitikken formet reindriftenes vilkår, spesielt gjennom lappefogder og senere reindriftsagronomer. Kraftutbyggingsprosjekter på 1950- og 1960-tallet har også skapt utfordringer, der reindriftenes interesser ofte vek plassen for annen aktivitet. Uklarheter rundt ressursbruk etter fornorskingspolitikken har svekket reindriftskulturen, og vi oppfordrer til en grundig gjennomgang av politiske og forvaltningsmessige rammer for å sikre rettferdig og bærekraftig utvikling av samisk reindrift.

Fornorskningens påvirkning på reindrift i kraftutbyggingssammenheng:

Fornorskning har påvirket reindriftssamisk kultur og næringsliv, spesielt i forbindelse med kraftutbyggingssjekter. Historisk har reindriftens utviklingsmuligheter blitt begrenset av tvangsflytting, tap av beiteområder, og manglende hensyn til reindriftsnæringen. Kraftutbygging har ført til store inngrep i naturområder for reindriften, redusert tilgjengelige beiteområder og begrenset næringens vekst. Vi oppfordrer til tiltak som inkluderer samarbeid med reindriftsnæringen, kompenserende tiltak, og styrket samisk deltakelse i beslutningsorganer for å sikre rettferdig og bærekraftig utvikling.

Vindkraftindustriens påvirkning på reindriftssamiske bruksområder:

Fornorskningen har skapt ubalanse i maktforholdet mellom reindriftsnæringen og vindkraftindustrien. Selv etter rettslige seirer er det bekymringsverdig at reindriftens rettigheter ikke respekteres i praksis. Vi oppfordrer til grundig gjennomgang av regelverk, økt samarbeid med reindriftsnæringen, og kompenserende tiltak for å ivareta reindriftsnæringen i vindkraftutbygging.

Bygging av kraftlinjer som ikke hensyntar reindriftsnæringen:

Kraftlinjeutbygging påvirker reindriften negativt, reduserer tilgjengelige beiteområder, og setter reieierne i en vanskelig posisjon ved å begrense deres rett til rettslig prøving. Det er nødvendig å ta hensyn til reindriftsnæringens bærekraft og behovene til reindriftssamiske samfunn før slike prosjekter igangsettes. Økt forskning, revidering av praksiser og økt involvering av reindriftsnæringen er avgjørende for å sikre rettferdig utvikling.

Gruvedrift i reindriftsområder:

Etablering av gruveselskaper i reindriftsområder truer reindriftsnæringen og det biologiske mangfoldet som næringen er avhengig av for å overleve. Gruvedrift forårsaker vannforurensning og farlige kjemikalieutslipp, dette bør ikke tillates i reindriftsområder. Vi oppfordrer til en grundig vurdering av konsekvenser før beslutninger tas, samt sterke juridiske rettigheter, restriksjoner på industrielle aktiviteter og kompensasjonsordninger for å bevare reindriftsnæringen og miljøet.

Militære aktiviteter i reindriftsområder:

Skytefelt forårsaker betydelig skade på reindriftsnæringen, reduserer tilgjengelige beiteområder og påvirker økosystemene. Vi anbefaler tidlig dialog, klare avtaler, teknologiske løsninger for å redusere påvirkningen og omfattende miljøovervåking. Regjeringen bør balansere økonomiske interesser med bevaring av reindriftsnæringen og dens tilknytning til miljøet.

Fragmentering av beiteområder pga. hyttebygging:

Økende hyttebygging truer reindriftsnæringen ved å begrense driftsrettigheter og øke presset på beiteområder. Vi foreslår grundige utredninger, kontinuerlig overvåking, grønne korridorer, bærekraftig arealbruk, involvering av

reindriftsnæringen, samt forbedrede lover og reguleringer. Økonomisk kompensasjon, konsekvensutredninger, og forskningsstøtte er nødvendige for å bevare reindriftsnæringen og det biologiske mangfoldet.

Fritidsaktiviteter i reindriftsområder:

Infrastrukturutvikling for jakt, fiske og friluftsliv forårsaker stress blant reinen og reduserer beiteland. Rypejakt og uregulerte aktiviteter påvirker også negativt. Det er avgjørende å involvere reindriftsnæringen i tidlig fase for å dra nytte av reindriftssamisk tradisjonell kompetanse. Regulering og begrensning av fritidsaktiviteter er nødvendig for å bevare balansen mellom menneskelig aktivitet og reindriftstradisjoner.

Rovdyr og inntekspotensial:

Rovdyrbestanden truer inntekspotensialet i reindriftsnæringen, og tap av beitedyr påvirker både økonomien og den kulturelle bærekraften. Endringer i rovviltforvaltningen, bærekraftig arealplanlegging og økonomisk støtte er nødvendige tiltak. Balansert rovviltforvaltning og forskning kan bidra til en mer harmonisk sameksistens mellom reindriftsnæringen og rovdirene, ivareta kultur og oppfylle folkerettslige forpliktelser. Erstatningssatsene for tap av rein som følge av rovvilts angrep bør formelt reguleres gjennom indeksregulering. Disse satsene bør baseres på de faktiske markedsverdiene som reieneierne potensielt kunne ha oppnådd gjennom et mulig salg av rein til slakteriet. Forvaltningsplanen for rovvilt tar ikke tilstrekkelig hensyn til virkningene av klimaendringer. I de seneste årene har det vært utfordrende å registrere rovvilt, da mangelen på snø og andre klimaendringer har begrenset mulighetene for effektiv sporing av rovvilt

Klimaendringer truer reindriften med utfordringer som gjengroing, skoggrenseheving og krevende vinterbeite. Redusert beitetilgjengelighet og kostbar føring utfordrer næringens bærekraft. Hindringer i form av naturinngrep og reguleringer begrenser tilgangen til alternative beiteområder, samtidig som behovet for fleksibilitet øker. Tiltak inkluderer en helhetlig plan for bærekraftig arealforvaltning, identifisering av alternative beiteområder, fremming av fleksible bruksmønstre, bærekraftige føingsstrategier og politisk støtte for tilpasning til klimaendringer gjennom lover og regelverk

Øremerkene – kulturbevaring eller kulturtap

Overgangen til elektroniske øremerker i den samiske reindriften, vedtatt av Stortinget i 2019, vekker bekymring for tapet av samisk reindriftskulturen. Tradisjonelt er øremerkene et språk for sosiale, økonomiske og kulturelle relasjoner. Elektroniske merker truer med å redusere dette til eiendomsmerker med potensielle konsekvenser for kulturarven og samfunnets strukturer. Bevarelsen av det tradisjonelle øremerkesystemet og økt bevissthet om kulturelle betydning, støtte til forskning og involvering av samiske samfunn i beslutningsprosesser er avgjørende for å bevare og respektere den samiske reindriftskulturen.

Reindriftens hverdag - helsesituasjon

Reineiernes helsesituasjon, en felles utfordring i de nordiske landene med samisk reindrift, krever umiddelbare tiltak. Studier viser dårligere helse, økt stress og psykiske konsekvenser for reineierne. Inngrep i beiteområder og reduksjonskrav skaper betydelig psykisk belastning. Anbefalte tiltak inkluderer helhetlige helseprogrammer, omfattende evaluering av reduksjonskrav, styrket rovdyrkontroll, erstatningsordninger og programmer for å bevare samisk kultur. Disse tiltakene vil forbedre reineiernes helse samtidig som de ivaretar den rike kulturen knyttet til samisk reindrift.

Personlig historier om press på reindriften

Kommisjonen har samlet personlige historier som belyser konsekvensene av fornorskningspolitikken, spesielt i sørsamiske områder. Disse inkluderer tap av beiteland, konflikter med myndigheter og en vedvarende kamp for å bevare kulturell arv. Møtet med vindkraftindustrien, spesielt i Fosen-saken, illustrerer myndighetenes manglende anerkjennelse av fornorskningens virkninger. Kommisjonen avdekker også kommunikasjonsutfordringer og økonomiske konsekvenser på grunn av språkproblemer i forvaltningen. Diskriminering og hatprat mot reineiere forsterker følelsen av avmakt. Anbefalte tiltak inkluderer tospråklig kommunikasjon, opplæring i kulturell sensitivitet, støtteprogrammer for dem som opplever hatprat, økonomisk støtte og samisk deltakelse i utforming av reindriftsforvaltningspolitikk. Dette vil legge grunnlaget for et sterkere samarbeid og en mer rettferdig fremtid

Reindriftens vilkår

Rapporten belyser bekymringsfulle utfordringer for den samiske reindriften i dagens Norge, med trusler mot kultur og tilhørighet. Inngrep og begrensninger risikerer å svekke reindriftenes evne til å bevare samiske verdier. Manglende forståelse fra norske myndigheter og begrensninger uten hensyn til klimaendringer og tradisjonelle praksiser forsterker problemene. Historiske integrasjonstiltak og lovgivning har skapt konflikter og bekymringer blant reindriftssamene. Arealinngrep, selv etter formell avslutning av fornorskningspolitikken, har bidratt til fornorskning i praksis. Anbefalte tiltak inkluderer bedre dialog, forvaltningspraksis som respekterer tradisjonelle systemer, tydeliggjøring av rettigheter, forpliktelse til internasjonale konvensjoner og grundig vurdering av konsekvenser før arealinngrep. Disse tiltakene, utformet sammen med reindriftssamene, kan bevare og styrke den samiske reindriften som en viktig del av Norges kulturarv.

Konklusjon

I rapporten fremkommer det tydelig at fornorskningspolitikken fra 1852 til 1900 har hatt en betydelig og vedvarende innvirkning på reindriftssamenes kultur, identitet og næring. Politikken har ført til tap av ressurser og identitet, spesielt innen reindrift, og har skapt vedvarende utfordringer gjennom ulike perioder.

Det er nødvendig med omfattende tiltak. Opprettelsen av et senter for reindriftsnæringen for å anerkjenne og støtte reindriftsnæringen er kritisk for å møte behovene og fremme forsoning gjennom økt bevissthet om forsoningspolitikkenes konsekvenser. Det er også essensielt å revidere nasjonale retningslinjer for å rette på historisk urett og støtte reindriftsnæringen.

Gjennom periodene 1900-1940 og 1963-2010 har reindriftsnæringen fortsatt å møte betydelige utfordringer og endringer. En grundig gjennomgang av lovgivning og politiske tiltak, med aktiv deltakelse fra reindriftsnæringen, er nødvendig for å sikre rettferdige og bærekraftige politiske beslutninger.

Fornorskingspolitikken har ført til alvorlige helse- og sosiale konsekvenser for reindriftssamene. Det er behov for målrettede tiltak, programmer for å styrke kultur og identitet, anti-diskrimineringsinitiativer, og selvmordsforebyggingsprogrammer med bedre tilgang til mentale helsetjenester.

Arealinngrep og offentlig forvaltning har skapt dårlige rammevilkår for reindriftsnæringen, og at kraftutbyggingsprosjekter, vindkraftindustri, kraftlinjeutbygging, gruvedrift, militære aktiviteter, hyttebygging og fritidsaktiviteter har betydelig påvirket reindriftssamenes liv og kultur. Det er nødvendig med grundige vurderinger, reguleringer og kompenserende tiltak for å bevare reindriftsnæringen og dens bærekraft.

Klimaendringer truer også reindriften, og det er nødvendig med helhetlige planer for bærekraftig arealforvaltning, identifisering av alternative beiteområder og politisk støtte for tilpasning til klimaendringer.

Bekymringer knyttet til overgangen til elektroniske øremerker, og behovet for å bevare det tradisjonelle øremerkesystemet for å respektere og bevare den samiske reindriftskulturen.

Samarbeid med reindriftsnæringen er viktig, tospråklig kommunikasjon, støtte til forskning og aktiv deltakelse fra reindriftssamene i utformingen av politikk er særdeles viktig tiltak. Dette vil legge grunnlaget for en sterkere samarbeidskultur og en mer rettferdig fremtid for reindriftsnæringen i Norge .

6. Forslag fra Elle Mari Dunfjell Oskal (GSL):

Gulaskuddancealkámus oktan lasahusaiguin sáddejuvvo stuoradiggái. Ovdagoddi gulahallá ja redigere lasahusaid čállosii. Ovdagoddi gulahalla buot bellodagaid / listtuid joavkojođiheddjiiguin redigerema ektui .

Votering:

1. Ved votering ble forslag nr. 1 - 5 votert samtidig. Alle forslagene ble enstemmig vedtatt .
2. Deretter ble forslag nr. 6 votert. Forslag nr. 6 ble enstemmig vedtatt .
3. Til slutt fremmet ordfører formannskapetets innstilling med de vedtatte tilleggene til vedtak. Formannskapetets innstilling med de vedtatte tilleggene ble enstemmig vedtatt .

Kommunestyrets vedtak, enst .:

Høringsuttalelse fra Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune i forbindelse med Stortingets behandling av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport .

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune viser til Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport og til funnene i rapporten. Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune er en samisk kommune hvor samer utgjør majoriteten av befolkningen i samfunnet vårt. Rapporten berører mange temaer som kommunen har ansvar for å følge opp og områder hvor ansvaret ligger på regionale og nasjonale myndigheter. I vårt høringsinnspill er det lagt vekt på å foreslå konkrete løsninger på noen av de utfordringene rapporten beskriver. Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune ber om å få møte kontroll- og konstitusjonskomiteen i forbindelse med behandlingen av denne saken. Videre ber vi om at vårt innspill også formidles til Stortingets utdannings- og forskningskomité, da mange av våre innspill hører inn under denne komiteens ansvarsområde. Vi ber også om et eget møte med utdannings- og forskningskomiteen for å legge frem våre innspill.

Forsoning som en prosess- overordnet om oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune ber statlige myndigheter å sikre en grundig og forsvarlig oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. Kommisjonens rapport er omfattende, men samtidig så er det mange sider av fornorskningspolitikken som ikke kommer frem godt nok i kommisjonens rapport. Vi etterspør blant annet et mer kritisk blikk på hvordan etablerte myndighetsstrukturer fortsatt bygger på en skjev maktfordeling mellom samer og nordmenn, de to statskonstituerende folkene i Norge. Det er særdeles viktig at det i oppfølgingen av kommisjonens arbeid også ser nærmere på hvordan fornorskningspolitikken er institusjonalisert i statsapparatet, herunder i forvaltningen og i beslutningsprosesser. Det er viktig at statlige myndigheter prioriterer finansiering av oppfølgingstiltak slik at også kommunene har mulighet til å følge opp på de områdene hvor kommunen er ansvarlig myndighet.

Vår erfaring er at det er stort behov for å bygge tillit mellom staten og det samiske folket, i tråd med Grunnlovens § 108 og det konstitusjonelle prinsippet om at staten Norge er etablert på territoriet til to folk- nordmenn og samer- og at begge folk har samme krav på å få utvikle seg etter egne premisser. Manglende gjennomføring av vedtatt samepolitikk er en massiv utfordring, særlig ser vi at samiske institusjoner og samisk språk har et enormt etterslep når det gjelder finansiering

Samisk institusjonsutvikling som et eget satsingsområde

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune er vertskapskommune for mange samiske institusjoner, og ser et behov for at disse sikres gode utviklingsmuligheter. Særlig vil vi peke på de samiske kulturinstitusjonenes rolle i bevaringen av og formidlingen av samisk kultur. Samiske museer spiller en viktig rolle i formidlingen av vår samiske kulturarv. Stiftelsen RidduDuottarMuseat, herunder Gilišillju- Kautokeino bygdetun, gjør en god jobb med svært begrensede midler, blant annet påvirker dette museets kapasitet når det gjelder tilbakeføringen av samisk kulturarv (repatriering av samiske kulturelle objekter mv).

Gilišillju har et stort potensiale til å spille en større rolle i tilbakeføringen av samisk kulturarv som urettmessig er ført bort fra Kautokeino. Museet har kapasitet til ta imot enda flere besøkende og satse mer på formidling av samisk historie, men så langt har økonomien vært til hinder for utvidelse av aktivitetene ved museet .

Internasjonalt Samisk Filminstitutt er også lokalisert i Kautokeino og de opplever stor interesse for samisk film og storytelling, og vi er glad for at instituttet mottar offentlig støtte til sine aktiviteter. Dette er viktig for å sikre fortsatt utvikling av urfolksfilmsamarbeid og produksjon av samiske filmer og serier med høy kvalitet .

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune stiller seg positiv til at den samiske musikkarven også får en institusjon hvor den kan formidles og faglig utvikles. Luovvi Luohteguovddáš (Internasjonalt senter for samisk joik) er per i dag på prosjektstadium og behøver oppstartsmidler for å komme igang med arbeidet med å samle inn og formidle samisk joiketradisjon, og på den måten være med å reparere de konsekvensene som joik har gjennomgått gjennom sterke forbud i forsoningspolitikken. Vi spiller inn at dette er et konkret oppfølgingstiltak for å følge opp kommisjonens rapport som vil være av stor betydning for bevaringen av samisk musikkarv. Etableringen av et senter som kan bygge opp et fagmiljø innenfor samisk musikktradisjon er viktig for å sikre at barn og unge får opplæring i og om samisk musikk og joik. Dette senteret kan styrke samarbeidet med andre samiske institusjoner slik som Beaivváš Sámi Nášunálteahter/ Det samiske nasjonalteateret Beaivváš, som vil nyte godt av at arbeidet med samisk joik og musikk institusjonaliseres. Arbeidet med å tilbakeføre samisk joik til samiske institusjoner har såvidt startet, og Luovvi vil være viktig også i en slik sammenheng.

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune foreslår at de økonomiske rammene til eksisterende samiske, kvenske og skogfinske/norsk-finske institusjoner styrkes slik at de kan bidra med tiltak som kan ha en forsonende effekt. Fra et samisk perspektiv gjelder dette samiske museer og kunnskapsinstitusjoner slik som RiddoDuottarMuseat, herunder Gilišillju i Kautokeino som skal formidle og dokumentere samisk historie og nåtid. Vi ser et stort behov for at universiteter i Norge som tilbyr konservator- og museumsfagligutdanning utvider sine tilbud til å også inkludere samiske emner.

Stortinget burde behandle samisk kulturinstitusjonsutvikling i en egen stortingsmelding og komme med konkrete tiltak som kan styrke bevaringen og utviklingen av samisk kultur, også i et grenseoverskridende perspektiv.

Kunnskap om samer, samisk utdanning og språkutvikling

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune mener skolene over hele landet må ta et større ansvar for opplæring i samiske emner slik som samisk historie. Et nasjonalt samisk kunnskapsløft er en svært viktig oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens arbeid. Vi ser behovet for å styrke opplæringen om bl. a samisk kultur, historie, samfunnsliv og næringer i grunn- og videregående skole og ved høyere utdanningsinstitusjoner, særlig innenfor lærerutdanningene. Vi viser til erfaringene fra Canada i forbindelse med Sannhets- og forsoningskommisjonens arbeid, og etableringen av et eget senter for sannhet- og forsoning (Centre for Truth and Reconciliation) som har til mandat blant annet å drive med formidling om urfolks historie .

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune er en samiskspråklig kommune, og vi ser at Sannhetskommisjonens rapport peker på mange utfordringer knyttet til samisk språkopplæring. Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune ønsker å styrke fjernundervisningstilbudet innenfor nordsamisk for barn og unge i hele landet. Vi er i gang med å etablere et eget senter for fjernundervisning innenfor nordsamisk lokalisert i Máze i Kautokeino kommune som vil styrke språkopplæringstilbudet for alle landets grunnskoleelever som har samiskopplæring. Mange generasjoner samiske barn og unge har vokst opp med fornorskningens konsekvenser, og har ikke fått lære seg samisk språk. Et nasjonalt fjernundervisningssenter er et viktig og riktig tiltak for å sørge for at flere, både samiske barn og unge og andre norske barn og unge, får muligheten til å lære seg nordsamisk. Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune har spilt inn fjernundervisningssenteret som en satsning som bør inn i statsbudsjettet fra 2025, men en ramme som gir utviklingsmuligheter og faglig kapasitet til å styrke kvaliteten og omfanget av fjernundervisning i nordsamisk .

Kommunen viser også til at det arbeides med å etablere et Nasjonalt dokumentasjonssenter for samepolitisk historie – *Máze dokumentašuvdna guovddáš* i Máze. Sametinget vedtok i forbindelse med budsjett 2009, å etablere et dokumentasjonssenter, for å belyse neddemningsplanene av bygda Máze. En historisk sak både i samisk og norsk sammenheng og starten på en samerettslig utvikling som blant annet bidro til opprettelsen av Sametinget. Dokumentasjon av disse historiske hendelsene og de påfølgende prosessene er av stor interesse for samfunnet. Sannhets- og forsoningskommisjonen foreslår etablering av et kompetansesenter med ansvar for forskning, formidling og forsoningsarbeid. Vi mener at det kan etableres flere kompetansesenter for ulike ansvarsområder i ulike områder i Sápmi. Et av disse bør være dokumentasjonssenteret i Máze.

Dokumentasjonssenteret skal formidle en svært sentral del av den samiske historien. Disse perspektivene har vært lite synlige i det offentlige Norge hittil. Et slikt nasjonalt senter for samepolitisk historie i Máze vil være et løft og et steg på veien til forsoning mellom samer og staten Norge, og forarbeidet som er gjort viser tydelig at det er et behov for en institusjonalisering av denne viktige delen av samisk-norsk historie. Samlet sett vil et dokumentasjonssenter og et nasjonalt fjernundervisningssenter i nordsamisk begge lokalisert i Máze bidra til å opprettholde bosetning og kompetansearbeidsplasser i et bygd som har stor historisk betydning for samisk historie og samtid- og dette vil være et viktig bidrag til opprettelse av en historisk urett begått mot samene .

Utviklingen av den nasjonale samepolitikken har i større grad enn tidligere tatt hensyn til de små samiske språkene og revitalisering av disse. Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune viser til forskning og statistikk som viser at antallet samiske språkbrukere også går ned i sentrale nordsamiske områder som Kautokeino. Det er derfor avgjørende for bevaringen av samiske språk at den nasjonale samepolitikken og virkemidlene som skal støtte opp om samiske språk også støtte områder der samisk er majoritetsspråk. Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune er etter dagens lovverk en språkutviklingskommune, og bidrar derfor til språkbevaring og vitalisering i kommuner hvor det samiske språket står svakere enn hos oss. Vi ser behovet for at tospråklighetsmidlene som staten tildeler gjennom Sametinget i større grad hensyntar at midlene per i dag ikke dekker de reelle kostnadene for tospråklighet i språkutviklingskommunene. Dette bekreftes av

KS sin rapport “*Merkostnader til ivaretagelse av tospråklighet i forvaltningsområdet for samisk språk*”. Kommunene må gjøres mer konkurransedyktige i rekruttering av samiske fagansatte .

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune er vertskapskommune for Sámi allaskuvla/Samisk høgskole. Sámi allaskuvla/Samisk høgskole skal gjennom grenseoverskridende utdanning og forskning dekke hele Sápmis behov. Det er viktig å sikre at Sámi allaskuvla/Samisk høgskole utviklingsmuligheter slik at skolen kan tilby utdanninger som er relevante og som svarer på kompetansebehovene i samiske kommuner. Det er særlig nødvendig å utdanne flere samiskspråklige grunnskolelærere, barnehagelærere og sykepleiere/ helsepersonell. Det er en stor utfordring å rekruttere tilstrekkelig med studenter til disse utdanningene, derfor er det viktig med særskilte tiltak f.eks at stipendordningene for disse utdanningene forbedres. Per i dag har ikke studenter som tar samisk sykepleierutdanning mulighet til å få stipend, ikke gjennom Lånekassen heller .

Helse- og velferdsordninger

Det er viktig å erkjenne den betydelige helseforskjellen mellom den samiske befolkningen og resten av Norge. Det er behov for økt forskning for å forstå årsakene bak denne ulikheten. En større innsats for tilpasning av helsetjenester for å imøtekomme samiske behov er nødvendig, og helsepersonell må gis bedre kunnskap og forståelse for samisk kultur for å bedre møte pasientenes behov. Spesielt må oppmerksomheten rettes mot psykisk helse blant samene, og øke kapasiteten i lavterskeltilbud. Rekruttering av samisktalende helsepersonell er en viktig strategi for å bedre tilgangen til helsehjelp og for å skape tillit og trygghet i helsetjenesten for den samiske befolkningen. Dette er skritt i retning av å sikre bedre helse for samene, samtidig som det anerkjenner og respekterer kulturell og språklig identitet. Samisk tolkeutdanning er viktig for å sikre likeverdige helsetjenester for den samiskspråklige befolkningen i Norge.

Anerkjennelse og styrking av samisk areal- og naturbruk

Arealvern

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune ser at det er for svakt vern om samiske rettigheter i forbindelse med ulike typer arealinngrep. Ordningen med forhåndstiltredelse er et eksempel på dette, Fosen-saken viser at denne ordningen bør skjerpes inn vesentlig eller helt tas ut fra lovverket for å sikre grunnleggende menneskerettigheter. Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune ser at statlige myndigheter som en konkret oppfølging av Sannhetskommisjonens rapport bør foreta en helhetlig samlet kartlegging av alle arealinngrep i reinbeiteområder, samiske utmarkshøstingsområder og i samiske bruksområder ved kysten, der alle inngrep synliggjøres. Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune mener at en slik kartlegging også må omfatte arealinngrep som har ført til innskrenkninger av samisk *meahcásteapmi* (tradisjonell samisk bruk av naturen).(

Samisk tradisjonell utmarksbruk og høsting, tradisjonskunnskap

Kartlegging av arealsituasjon, rettigheter og sikre tradisjonelle samiske landområder er svært viktig for å bevare samisk kultur og språk. Lodden (jakt av ender på vårvinteren) må også evalueres og kvotene må økes. Samiske matsystemer,

matsikkerhet, tradisjoner avhenger av at det samiske folket har tilgang til natur og land. Den alvorlige nedbyggingen av natur nasjonalt har svært store konsekvenser for bevaringen og utviklingen av samisk tradisjonell kunnskap og samisk terminologi.

Samisk reindrift og reindriftslovgivningen

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune støtter Sannhets- og forsoningskommisjonens forslag om en helhetlig gjennomgang av reindriften arealsituasjon og dens betydning for den samiske kulturen. Guovdageainnu suohkan-Kautokeino kommune er Norges største reindriftskommune og har derfor et stort ansvar for å bidra til at samisk reindrift kan bevares og utvikles. Guovdageainnu suohkan-Kautokeino kommune kjenner til at Regjeringen har igangsatt en helhetlig revisjon av reindriftsloven, og vi stiller oss i utgangspunktet positive til en slik revisjon. Dagens reindriftslovgivning ivaretar ikke reindriften rettigheter etter folkeretten og etter samisk sedvane. Dette gjelder særlig spørsmålet om internt selvstyre i reindriften, hvor det er stor grad av statlig styring av næringen uten tilstrekkelig involvering av reindriftsutøverne slik loven forutsetter. I arbeidet med revisjon av reindriftsloven er det viktig å vektlegge reindriften erfaringer med lovverket og hvordan lovverket skal bidra til å oppfylle lovens formålsbestemmelse om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift for fremtiden med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane. Vi ser også at rekrutteringen til reindriftnæringen må styrkes og at kvinnenes tradisjonelle sterke rolle i næringen bedre må ivaretas også i lovgivningen.

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune ber Stortinget om å foreta en særskilt granskning av de negative konsekvensene reindriftslovgivningen har medført det samiske folket, og særlig de fastboende samene i Kautokeino som inntil 1970/80-tallet var aktivt med i reindrift og hadde både reinmerke og rett til å eie rein. Denne praksisen med reindrift utgjorde en betydelig biinntekt for mange i Kautokeino-samfunnet, og ga dem både inntekt, kjøtt og materiale til duodji (tradisjonelt samisk håndverk) til eget bruk. Reinsdyrene fungerte også som viktige transportmidler, selv om bruken av reinsdyr til dette formålet ble sterkt redusert på 1970-80 tallet. Reindrift var av stor betydning for fastboende samers økonomi, sosiale relasjoner og kultur. Fastboende samers rein ble holdt enten separat fra flyttsamenes rein eller som en del av flyttsamenes reinflokker som en del av et gjensidig verdde-forhold. Fastboende samer hadde egne reinmerker som var registrert i det offentlige reinmerke registeret.

Ved vedtakelsen av reindriftsloven av 1978 ble retten til å holde rein begrenset til personer som hadde reindrift som hovednæring, og de som hadde rett til å ha sytingsrein. Fastboende reieneiere var ikke involvert i arbeidet med den nye reindriftsloven, og de ble heller ikke konsultert i forbindelse med arbeidet med reindriftsloven. Reindriftsloven av 1978 var basert på den forutsetning at staten står fritt til å regulere reindriften i samsvar med del som anses som best for næringen. Samiske sedvanemessige rettigheter, samt reindriften kulturelle og sosiale aspekter, ble tillagt liten eller ingen vekt i forbindelse med utformingen av loven. Statens uttalte formål med lovendringen var å trygge heltidsutøvernes sosiale og økonomiske kår. Hensynet til de mange binæringsutøverne som ble berørt av lovendringen ble ignorert. Dette medførte store negative konsekvenser for de samiske familiene som ble tvunget ut fra reindriften. Reinmerke er for svært mange samer et viktig symbol

relatert til slektskap og tilhørighet til det samiske samfunnet. Reinmerker gikk i arv innen slekta, og merkene var derfor viktige for folks tilhørighet og identitet. Barn fikk merker enten ved fødselen eller på et senere tidspunkt under oppveksten, og reinmerker er derfor naturlig en del av folks identitet. Reinmerker var viktig for barns verdighet, økonomi, sosiale status og kultur.

Tap av reinmerke er derfor av mange oppfattet som tap av deres verdighet. Reinmerket var også viktig for noen i åndelig forstand fordi det også knyttet mennesket opp mot naturen gjennom rein som var merket med dette merket. Reinhold var tradisjonelt en viktig del av fastboende samers næringskombinasjoner og kultur. Fastboende samer anvendte rein som transportdyr, og hadde et mindre antall rein som deres flyttsame verdde passet på (sytingsrein). Sytingsreinhold var meget utbredt i Kautokeino helt fram til reguleringen av reindriften som følge av vedtakelsen av reindriftsloven av 1978. Sytingsrein er rein som andre eier (fastboende same), men som tas inn i flokken og gjetes av noen som har reindrift som hovednæring (reindriftssame). Kompensasjon for reindriftssamens arbeid med fastboende samers sytingsrein kunne være ulike tjenester eller godtgjørelse i form av ordiner betaling. Kautokeino kommune mener at Stortinget må granske den uretten som Reindriftsloven av 1978 medførte, særlig med henblikk på at staten ikke respekterte samenes eget system for eierskap til egne merker og fratok mange samer en viktig identitetsmarkør og eiendom- reinmerket. Vi anmoder Stortinget om å bidra til å gjenopprette denne uretten gjennom at reinmerker som tidligere er blitt slettet kan tilbakeføres sine rettmessige eiere.

Veiledningstjenester innenfor samisk reindrift

Kautokeino kommune mener det er svært viktig at rådgivningstjenester for reindriften blir permanente ordninger. Herunder nevner vi spesielt rådgivningstjenesten for reindrift som er etablert i Kautokeino- Nannet -prosjektet. Nannet er et prosjekt der målet var å etablere et rådgivnings- og ressurscenter for reindriften som eies av reindriften selv. Alle reinbeitedistrikter i Vest-Finnmark reinbeiteområde har blitt invitert til å ta eierskap til prosjektet, og erfaringene hittil i prosjektet har vist at tjenestene har bidratt til å styrke og øke robustheten og samhandlingen i reindriften. Målsetningen med prosjektet er å utvikle og styrke reindriftnæringen og reindriftssamfunnet i kommunen. Tiltaket har vært en sentral del av omstillingsarbeidet i Kautokeino kommune. Nannet bør derfor bli et permanent rådgivnings- og ressurscenter som får statlig finansiering, og som kan være en modell også for andre samiske kommuner.

Forvaltning av samiske næringer og samisk naturbruk

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune ser at Sannhets- og forsoningskommisjonen peker på utfordringene innenfor samisk reindrift, herunder mange arealinngrep i reinbeiteområder. Som en oppfølging av funnene i kommisjonens rapport ser vi at det er behov for en grundig gjennomgang av av den offentlige forvaltningen av reindriften, og særlig hvordan forvaltningen ivaretar sitt ansvar etter reindriftsloven for å sikre reinbeitearealene nasjonalt. Kommisjonen viser til eksempler på hvordan reindriftssamer opplever at reindriftsforvaltningen samt forvaltningen av rovvilt, strukturelt og systematisk hindrer og undergraver en positiv utvikling av reindriften og den enkelte reineieres arbeidsliv og fremtid.

Formannskapet i Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune ønsker å gi kommunestyret muligheten til å gi innspill til Sannhetskommisjonens rapport i kommunestyret, og vi vil dermed sende inn en revidert versjon av vår uttalelse etter at kommunestyret har gitt sine innspill.

Samisk tradisjonell utmarksbruk og høsting, tradisjonskunnskap

Kartlegging av arealsituasjon, rettigheter og sikre tradisjonelle samiske landområder er viktig for å bevare samisk kultur og språk.

Lodden (jakt på ender på vårvinteren) har vært i søkelys med stor overvåkning, uttallige møter, seminarer, rettsaker samt tungt i media siden tidlig 1980-tallet. Det er altså grunnlag til å si at det foreligger god kunnskap om i hvilken grad lodden er som en del av samisk tradisjon og kultur.

Lodden er uttak av småvilt til matauke. Ingen uttak av småvilt er så sterkt overvåket og begrenset i Norge som lodden har vært, og fremdeles er. Dette overvåkes av politi, Statens naturoppsyn og nå via 5-årig forskningsprosjekt av Norsk Institutt for Naturforskning finansiert av Miljødirektoratet. Med telling av andefugler ute i felt akkurat mens lodden foregår, både med observasjonsposter og droneflyging, er dette et forstyrrende element for lodden-utøvere. Det å fysisk bli iaktatt under utøvelse av samisk tradisjon, gir forskningsprosjektet mer et uttrykk for å være en del av overformynderiets mistenkeliggjøring av samisk tradisjon, enn det forskningsprosjektet er ment for, nemlig hvilken effekt uttak av andefugler er på andebestanden på grunn av lodden. Slik forskning foregår ikke så tydelig og tett opp mot jegere under annen jakt enn nettopp under lodden. Ved annen jakt er data for viltforvaltning basert på rapportering fra jegere til SSB.

Kautokeino Kommune forventer at det iverksettes konkrete tiltak for å reparere den utdøende tradisjonen som lodden er. Det må vises tillit til at den lokale forvaltningen av lodden, som har foregått i generasjoner, fortsatt ivaretar forsvarlig forvaltning av andebestand og naturmangfoldet i de lokale områder som naturlig faller inn.

Innlandsfiske, kultivering og forbedring av fiskevann er sterkt regulert gjennom lovgivning. Forbud mot å bruke tradisjonelle ferdelsårer med motorisert fremkomstmiddel om forsommeren for frakt av utstyr, kriminaliserer not- og garnfisk av fiskevann.

Lovverket må i større grad tilpasses lokale behov og levesett. Motorferdsel i utmark reguleres av Lov om motorferdsel i utmark fra 1977. Etter Sametingets plenumsvedtak i 2017 ble det opprettet et utvalg som blant annet skulle se på endringer i motorferdselloven. Utvalget utarbeidet et notat med flere tiltak. Ett av forslagene til tiltak, for å få endret og belyst utfordringene med dagens motorferdselslov, er å etablere en forsøksordning i de samiske kommunene i Finnmark. Sametinget har derfor sendt forespørsel til de samiske kommunene Kautokeino, Alta, Nesseby, Tana, Karasjok og Porsanger om de har interesse i å delta i prosjektet. Et forsøk etter forsøksloven må forankres i en eller flere kommuner for å kunne gjennomføres.

Kautokeino kommune har fremmet ønske om å være vertskommune for prosjektet, og har med det fått bevilget midler fra Sametinget til å lede forprosjektet. Prosjektet er igang satt sammen med de nevnte kommuner.

Samisk institusjonsutvikling som et eget satsingsområde

Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune er vertskapskommune for mange samiske institusjoner, og ser et behov for at disse sikres gode utviklingsmuligheter. Særlig vil vi peke på de samiske kulturinstitusjonenes rolle i bevaringen av og formidlingen av samisk kultur. Samiske museer spiller en viktig rolle i formidlingen av vår samiske kulturarv. Stiftelsen Riddu Duottar Museat, herunder Gilišillju Kautokeino bygdetun, gjør en god jobb med svært begrensede midler, blant annet påvirker dette museets kapasitet når det gjelder tilbakeføringen av samisk kulturarv (repatriering av samiske kulturelle objekter mv). Gilišillju har et stort potensiale til å spille en større rolle i tilbakeføringen av samisk kulturarv som urettmessig er ført bort fra Kautokeino. Museet har kapasitet til ta imot enda flere besøkende og satse mer på formidling av samisk historie, men så langt har økonomien vært til hinder for utvidelse av aktivitetene ved museet.

Etablering av Meahcceguovddáš, et besøkssenter for natur, kultur og verdensarv i Guovdageaidnu er under planlegging. Senteret vil kunne fungere som et senter for formidling av den udokumenterte kompetanse av tradisjonell samisk utmarksbruk og høsting av naturen .

Guovdagainnu suohkan ávžžuha Stuoradikki doallat vel rabas gulaskuddamiid Stuoradikki lávdegottiide, nu go Sámediggi dagái. Vai lea vejolaš olbmuide njálmmalaččat maid cealkámušaid buktit, sihke báikkis Stuoradikkis, ja digitálalaččat.

Eldre samer ble fratatt retten til utdanning under og etter andre verdenskrig . Undervisning til samiske barn senere var på norsk, et språk de fleste ikke behersket. Dette førte til at enda flere ikke fikk fullverdig utdanning, og mange heller ikke i dag behersker norsk eller skriftlig samisk. Det de gjelder, har hele livet slitt med manglende lese-og skriveferdigheter, og utenforskap i samfunnet, der det kreves skriftlig kommunikasjon eller kommunikasjon på norsk. Det er svært viktig at det finnes tiltak som spesielt tar sikte på å støtte eldre samer, for eksempel lavterskeltilbud på samisk. Dette er f.eks. lese- og skrivehjelp og hjelpetelefoner for det offentlige. Spesielt viktig er dette for helsetjenester, som må være tilgjengelig på samisk og ta hensyn til brukernes unike behov.

Inntil 1970/80-tallet hadde mange fastboende samer i Kautokeino egne rein. Denne praksisen med reindrift utgjorde en betydelig biinntekt for mange i Kautokeino-samfunnet, og ga dem både inntekt, kjøtt og materiale til duodji (tradisjonelt samisk håndverk) til eget bruk. Reinsdyrene fungerte også som viktige transportmidler, selv om bruken av reinsdyr til dette formålet ble sterkt redusert på 1970-80 tallet. Reindrift var av stor betydning for fastboende samers økonomi, sosiale relasjoner og kultur. Fastboende samers rein ble holdt enten separat fra flyttsamenes rein eller som en del av flyttsamenes reinflokker som en del av et gjensidig verdde-forhold. Fastboende samer hadde egne reinmerker som var registrert i det offentlige reinmerke registeret.

Ved vedtakelsen av reindrifftsloven av 1978 ble retten til å holde rein begrenset til personer som hadde reindrift som hovednæring, og de som hadde rett til å ha sytingsrein.

Ordningen med "driftsenhet" erstattet den tradisjonelle samiske ordningen med at enhver same kunne eie rein. Lovfesting av kravet om driftsenhet var et dramatisk brudd på den tradisjonelle samiske reindrifftsordningen. Denne endringen fant sted uten noen form for konsekvensutredning. Departementet begrunnet ganske enkelt driftsenhetsinnføringen med at det var nødvendig å regulere adgangen til reindriffts næringen for å sikre utøvernes økonomiske og sosiale vilkår.

Fastboende reineiere var ikke involvert i arbeidet med den nye reindrifftsloven, og de ble heller ikke konsultert i forbindelse med arbeidet med reindrifftsloven. Departementet henviste imidlertid til at flertallet i Norske Reindriffts Samers Landsforening (NRL) støttet forslaget om slik regulering av reindriffts næringen." Spørsmål knyttet til folks rett til eget reinmerke, samt spørsmålet om statens adgang til å slette og omfordele personlige reinmerker, var ikke gjenstand for høring i høringsrunden. Disse spørsmål ble med andre ord ikke sendt til høring i forkant av Stortingets behandling av forslag til ny reindrifftslov. Manglende høring i forhold til et så vidt viktig tema i en lovgivningsprosess framstår som svært uvanlig. Stortinget hadde forøvrig ingen innvendinger eller merknader i forhold til forslaget om å regulere tilgangen i næringen.

Lovendringen førte til at Merkenemnda i Vest-Finnmark, under henvisning til den nye reindrifftslovens § 4, 2. ledd og 18, samt merkeforskriftenes 8, siste ledd, slettet reinmerkene til personer som ikke oppfylte de nye kravene. Mange ga uttrykk for at sletting var en krenkelse av deres rettigheter. Dette resulterte i en kraftig tilbakegang for tradisjonelle samiske kombinasjonsnæringer, og det tradisjonelle verdde-systemet ble også gradvis borte. Det forhold at fastboende samer ikke lenger kunne ha sytingsrein hos flyttsamer førte til en radikal svekkelse av tradisjonelle sosiale nettverker Kautokeino samfunnet.

Reindrifftsloven av 1978 var basert på den forutsetning at staten står fritt til å regulere reindrifften i samsvar med del som anses som best for næringen. Samiske sedvanemessige rettigheter, samt reindriffts kulturelle og sosiale aspekter, ble tillagt liten eller ingen vekt i forbindelse med utformingen av loven. Statens uttalte formål med lovendringen var å trygge heltidsutøvernes sosiale og økonomiske kår. Hensynet til de mange binæringsutøvere som ble berørt av lovendringen ble ignorert.

Denne lovendringen har medført at ved senere tids revidering av Reindrifftsloven, har medlemmer i ulike utvalg nesten utelukkende kommer fra aktive næringsutøvere. Dermed er ikke forhold vedrørende fastboende samers på opp. Selv ikke da Sametinget og Norske Reindriffts Samers Landsforbund (NRL) opprettet et samisk offentlig lovutvalg som skal se på behovet for å endre på dagens reindrifftslov, oppnevnt 29.10.18. En gammel urett fra 1978 lever i beste velgående i dag .

Sámi Bivdo- ja meahcástansearvi, gjennomførte i 2007 en spørreundersøkelse. Om hvilke konsekvenser statens sletting av reinmerker av. Funn av spørreundersøkelsen viste at konsekvensene av statens sletting av reinmerker faller inn i tre hovedkategorier:

- Personlige og følelsesmessige negative konsekvenser for de som fikk sine merker slettet
- Negative konsekvenser for samisk kultur og sosiale relasjoner
- Negative økonomiske og praktiske konsekvenser.

De personlige og følelsesmessige aspektene kommer veldig sterkt fram i svarene på spørreundersøkelsen. Omtrent 63 % av svarene framhever slike aspekter som sentrale negative konsekvenser av statens sletting av reinmerker. Det dreier seg her om personlige og subjektivt opplevde konsekvenser. Disse kan oppsummeres og oppdeles i følgende kategorier:

- Negativ betydning for vedkommendes egen identitet, familiens identitet, og/eller for vedkommendes samiske identitet
- Redusert selvfølelse og selvbilde
- Oppgitthet
- Krenkelse av slektens identitetssymboler, som det ofte er knyttet sterke følelser til blant annet som følge av merkene var ervervet på grunnlag av arv
- At man er fratatt muligheten til å overføre merket til kommende generasjoner
- Noen gir også uttrykk for personlig opplevd sorg som følge av deres merke er slettet
- Noen gir uttrykk for at reinmerket var en del av dem som person, og at det var en del av deres liv.

Omtrent 37 % av svarene på spørreundersøkelsen framhever settingens negative konsekvenser for den samiske kulturen. Blant disse er det også mange som framhever at slettingen hadde negative konsekvenser for sosiale forhold, spesielt verdde-forholdene mellom fastboende samer og flyttsamer. Oppsummeringsmessig kan disse negative aspektene kategoriseres på følgende måte:

- Noen betegner settingen som et overgrep mot den samiske kulturen. Det er også av noen gitt uttrykk for at de følte at de ikke lenger var ansett som samer fordi deres merker ble slettet
- Negative konsekvenser for kulturen som sådan, samt svekket sambold mellom ulike familier
- Flere fremhever slettingens negative konsekvenser for det tradisjonelle verdde forholdet mellom fastboende samer og flyttsamer

Omtrent 36 % svarer at settingen av reinmerket hadde økonomiske og/eller praktiske konsekvenser for dem. Likevel er det kun et fåtall av disse som presiserer disse konsekvensene nærmere. Det antas imidlertid at en av de største negative økonomiske konsekvensene var at man ikke lenger kunne ha egne rein, og at de dermed måtte kjøpe reinkjøtt. I en slik situasjon ble folk også tvunget til å kjøpe skinn for hjemmeproduksjon av bekledning. Videre var salg a reinkjøtt en viktig binæring for mange i Kautokeino, noe som ikke lenger var mulig etter vedtakelsen av reindriftsloven av 1978. Dette er forhold som må anses å være enda mer forsterket i negativ retning, etter at spørreundersøkelsen ble gjennomført.

Reinmerke er for svært mange samer et viktig symbol relatert til slektskap og tilhørighet til det samiske samfunnet. Reinmerker gikk i arv innen slekta, og merkene var derfor viktige for folks tilhørighet og identitet. Barn fikk merker enten ved fødselen eller på et senere tidspunkt under oppveksten, og reinmerker er derfor naturlig en del av folks identitet. Reinmerker var viktig for barns verdighet, økonomi, sosiale status og kultur.

Tap av reinmerke er derfor av mange oppfattet som tap av deres verdighet. Reinmerket var også viktig for noen i åndelig forstand fordi det også knyttet mennesket opp mot naturen gjennom rein som var merket med dette merket.

Blant de forhold som ofte framheves som en negativ konsekvens av slettingen av fastboende samers reinmerker og reguleringen av retten til å holde sytingsrein er svekkelsen av den tradisjonelle samiske verdde institusjonen. Det samiske begrepet "verdde" kan ikke direkte oversettes til norsk fordi det norske språket mangler et tilsvarende ord. Begrepet verdde er i noen tilfeller forsøkt oversatt til norsk som "gjestevenn", mens det samiske begrepet "verdde-vuohtta" (verdde-forhold) igjen søkes oversatt med "gjestevennforhold."

Verdde-forhold var forhold til gjensidig nytte, som reindriftssamene tradisjonelt hadde både til fastboende i innlandet så vel som ved kysten. To mennesker som hadde et slikt forhold tiltalte hverandre som «verdde». I innlandet, som eksempelvis i Kautokeino, var det et spesielt nært forhold mellom reindriftssamer og fastboende samer. Reindriften og fastboende samers næringskombinasjoner var såpass like, og krevde relativt like kunnskaper og ferdigheter, at det muliggjorde en overgang fra fastboende same (dálon) til reindriftssame og omvendt.

Reinhold var tradisjonelt en viktig del av fastboende samers næringskombinasjoner og kultur. Fastboende samer brukte rein som transportdyr, og hadde et mindre antall rein som deres flyttsame verdde passet på (sytingsrein). Sytingsreinhold var meget utbredt i Kautokeino helt fram til reguleringen av reindriften som følge av vedtakelsen av reindriftsloven av 1978.

Sytingsrein er rein som andre eier (fastboende same), men som tas inn i flokken og gjetes av noen som har reindrift som hovednæring (reindriftssame). Kompensasjon for reindriftssamens arbeid med fastboende samers sytingsrein kunne være ulike tjenester eller godtgjørelse i form av ordiner betaling. Det var for eksempel veldig utbredt at fastboende samer temmet reindriftssamers kjørrerein som gjenytelse for reindriftssamens arbeid med deres sytingsrein. Flyttsamene bodde hos sin verdde når de var på kirkestedet.

Fastboende samer fisket ofte vinterfisken for flyttsamene. Verdde-forholdet var med andre ord en vennskaps- og bytterelasjon mellom fastboende og reindriftssamer. En del av de tradisjonelle gjenytelsene for sytingsreinholdet er imidlertid ikke aktuelle i dagens samfunn, deriblant temming av kjørrerein og husrom på kirkestedet. Det antas likevel at verdde forholdene ville vært bevart i en form tilpasser dagens samfunn. Dersom myndighetene gjennom sin regulering av reindriften ikke hadde bidratt til å utslette denne viktige delen av den samiske kulturen. For eksempel ville fastboende samer tilby reinkjøring for turister og andre gjester, men den muligheten for næringsaktivitet er ikke mulig uten å ha tilgang til rein .

Manglende verdde-forhold i dagens samiske samfunn har fort til et skille mellom fastboende samer og reindriftssamer, et skille som fram til 1970/80-tallet ikke i like sterk grad eksisterte. Fastboende samer har ikke lenger mulighet til slakte egne rein.

Dette fører til at viktige tradisjonelle kunnskaper ikke lenger videreføres til nye generasjoner av fastboende samer, herunder kunnskap relatert til samiske mattradisjoner.

Det er eksempelvis vanskelig å videreføre kunnskap om samiske mattradisjoner når fastboende samers tilgang til reinprodukter er redusert til kjøp av reinkjøtt via slakterier.

Tradisjonelle samiske matretter er i ferd med å forsvinne i fastboende samers kosthold på grunn av manglende tilgang til reinslakt, som for eksempel matretter laget av reinhjerte, lever, blod, tarmen, vev, hode, dyne og margebein. Dette er reinprodukter som man kun har tilgang til dersom man selv står for slaktingen av rein. Tidligere tiders verdde-forhold førte også til at fastboende ofte deltok i viktige sesongbaserte aktiviteter sammen med reindriftssamene, spesielt i forbindelse med reinmerking, skilling, slakting og delvis også i forbindelse med flytting .

Kautokeino kommune mener at Stortinget må gjøre opp for den uretten Reindriftsloven av 1978 med medført.

Vi ønsker å uttrykke bekymring rundt påvirkningen av fornorskingspolitikken (1852–1900) på kulturelt mangfold og endringene dette førte til reindriftsnæringen. Politikken førte til tap av identitet og ressurser, spesielt innen reindrift. Opprettelsen av et samlet senter for å anerkjenne og støtte reindriftsnæringen er nødvendig for å møte behovene og fremme forsoning gjennom økt bevissthet om fornorskingspolitikkenes konsekvenser for reindriftsnæringen og dens kultur .

Denne politikken fortsatte å true tradisjoner og identiteter i perioden 1900-1940, med langvarige konsekvenser for reindriftsnæringen. Vi anbefaler en grundig revisjon av nasjonale retningslinjer for å adressere historisk urett og støtte reindriftsnæringen. Videre oppfordrer vi til at reindriftsnæringen involveres i prosesser som påvirker den, slik at den kan delta aktivt og bevare sin kultur.

I perioden 1963-2010 gjennomgikk reindriftsnæringen betydelige endringer som følge av overgangen fra fornorskingspolitikk til ny urfolks- og minoritetspolitikk. Denne overgangen, rettet mot anerkjennelse, har påvirket reindriftssamene politisk og økonomisk. Vi understreker viktigheten av å evaluere konsekvensene av denne politiske omveltningen, spesielt med tanke på reindriftsnæringens autonomi, kulturelle praksiser og bærekraft. Vi oppfordrer til grundig gjennomgang av lovgivning og politiske tiltak, med fokus på reindriftens struktur og økonomiske integrasjon. Dette må inkludere en vurdering av konsesjonssystemet og dets påvirkning på reindriftens praksiser. Samtidig er det essensielt å analysere økonomiske virkemidler og insentiver for å sikre en balansert ressursutnyttelse. Evalueringen bør også gi plass for reindriftssamenes perspektiv, og deres deltakelse i politiske beslutninger er

avgjørende for å sikre en rettferdig og bærekraftig politikk som ivaretar både kulturell integritet og økonomiske behov.

Fornorskningspolitikken i Norge har betydelig påvirket helse- og sosialforholdene blant reindriftssamer. De opplever stress, diskriminering og økt selvmordsadferd, spesielt blant unge. Anbefalte tiltak inkluderer programmer for å styrke kultur og identitet, anti-diskrimineringsinitiativer, og målrettede selvmordsforebyggingsprogrammer med bedre tilgang til mentale helsetjenester. Disse tiltakene bør integreres i relevante politiske initiativer for å sikre et rettferdig og helsefremmende samfunn for reindriftssamer.

Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport viser at arealinngrep og offentlig forvaltning har skapt dårlige rammevilkår, truet reindrift og påført store konsekvenser for kulturen. Historisk sett har fornorskningspolitikken formet reindriften sine vilkår, spesielt gjennom lappefogder og senere reindriftingsagronomer. Kraftutbyggingsprosjekter på 1950- og 1960-tallet har også skapt utfordringer, der reindriften sine interesser ofte vek plassen for annen aktivitet. Uklarheter rundt ressursbruk etter fornorskningspolitikken har svekket reindriften sin kultur, og vi oppfordrer til en grundig gjennomgang av politiske og forvaltningsmessige rammer for å sikre rettferdig og bærekraftig utvikling av samisk reindrift.

Fornorskningens påvirkning på reindrift i kraftutbyggingssammenheng:

Fornorskning har påvirket reindriftssamisk kultur og næringsliv, spesielt i forbindelse med kraftutbyggingsprosjekter. Historisk har reindriften sine utviklingsmuligheter blitt begrenset av tvangsflytting, tap av beiteområder, og manglende hensyn til reindriftnæringen. Kraftutbygging har ført til store inngrep i naturområder for reindriften, redusert tilgjengelige beiteområder og begrenset næringens vekst. Vi oppfordrer til tiltak som inkluderer samarbeid med reindriftnæringen, kompensierende tiltak, og styrket samisk deltakelse i beslutningsorganer for å sikre rettferdig og bærekraftig utvikling.

Vindkraftindustriens påvirkning på reindriftssamiske bruksområder:

Fornorskningen har skapt ubalanse i maktforholdet mellom reindriftnæringen og vindkraftindustrien. Selv etter rettslige seirer er det bekymringsverdig at reindriften sine rettigheter ikke respekteres i praksis. Vi oppfordrer til grundig gjennomgang av regelverk, økt samarbeid med reindriftnæringen, og kompensierende tiltak for å ivareta reindriftnæringen i vindkraftutbygging.

Bygging av kraftlinjer som ikke hensyntar reindriftnæringen:

Kraftlinjeutbygging påvirker reindriften negativt, reduserer tilgjengelige beiteområder, og setter reieierne i en vanskelig posisjon ved å begrense deres rett til rettslig prøving. Det er nødvendig å ta hensyn til reindriftnæringens bærekraft og behovene til reindriftssamiske samfunn før slike prosjekter igangsettes. Økt forskning, revidering av praksiser og økt involvering av reindriftnæringen er avgjørende for å sikre rettferdig utvikling.

Gruvedrift i reindriftsområder:

Etablering av gruveselskaper i reindriftsområder truer reindriftsnæringen og det biologiske mangfoldet som næringen er avhengig av for å overleve. Gruvedrift forårsaker vannforurensning og farlige kjemikalieutslipp, dette bør ikke tillates i reindriftsområder. Vi oppfordrer til en grundig vurdering av konsekvenser før beslutninger tas, samt sterke juridiske rettigheter, restriksjoner på industrielle aktiviteter og kompensasjonsordninger for å bevare reindriftsnæringen og miljøet.

Militære aktiviteter i reindriftsområder:

Skytefelt forårsaker betydelig skade på reindriftsnæringen, reduserer tilgjengelige beiteområder og påvirker økosystemene. Vi anbefaler tidlig dialog, klare avtaler, teknologiske løsninger for å redusere påvirkningen og omfattende miljøovervåking. Regjeringen bør balansere økonomiske interesser med bevaring av reindriftsnæringen og dens tilknytning til miljøet.

Fragmentering av beiteområder pga. hyttebygging:

Økende hyttebygging truer reindriftsnæringen ved å begrense driftsrettigheter og øke presset på beiteområder. Vi foreslår grundige utredninger, kontinuerlig overvåking, grønne korridorer, bærekraftig arealbruk, involvering av reindriftsnæringen, samt forbedrede lover og reguleringer. Økonomisk kompensasjon, konsekvensutredninger, og forskningsstøtte er nødvendige for å bevare reindriftsnæringen og det biologiske mangfoldet.

Fritidsaktiviteter i reindriftsområder:

Infrastrukturutvikling for jakt, fiske og friluftsliv forårsaker stress blant reinen og reduserer beiteland. Rypejakt og uregulerte aktiviteter påvirker også negativt. Det er avgjørende å involvere reindriftsnæringen i tidlig fase for å dra nytte av reindriftssamisk tradisjonell kompetanse. Regulering og begrensning av fritidsaktiviteter er nødvendig for å bevare balansen mellom menneskelig aktivitet og reindriftstradisjoner.

Rovdyr og inntekspotensial:

Rovdyrbestanden truer inntekspotensialet i reindriftsnæringen, og tap av beitedyr påvirker både økonomien og den kulturelle bærekraften. Endringer i rovviltforvaltningen, bærekraftig arealplanlegging og økonomisk støtte er nødvendige tiltak. Balansert rovviltforvaltning og forskning kan bidra til en mer harmonisk sameksistens mellom reindriftsnæringen og rovdirene, ivareta kultur og oppfylle folkerettslige forpliktelser. Erstatningssatsene for tap av rein som følge av rovvilts angrep bør formelt reguleres gjennom indeksregulering. Disse satsene bør baseres på de faktiske markedsverdiene som reieierne potensielt kunne ha oppnådd gjennom et mulig salg av rein til slakteriet. Forvaltningsplanen for rovvilt tar ikke tilstrekkelig hensyn til virkningene av klimaendringer. I de seneste årene har det vært utfordrende å registrere rovvilt, da mangelen på snø og andre klimaendringer har begrenset mulighetene for effektiv sporing av rovvilt

Klimaendringer truer reindriften med utfordringer som gjengroing, skoggrenseheving og krevende vinterbeite. Redusert beitetilgjengelighet og kostbar føring utfordrer næringens bærekraft. Hindringer i form av naturinngrep og reguleringer begrenser tilgangen til alternative beiteområder, samtidig som behovet for fleksibilitet øker. Tiltak inkluderer en helhetlig plan for bærekraftig arealforvaltning, identifisering av alternative beiteområder, fremming av fleksible bruksmønstre, bærekraftige føringstrategier og politisk støtte for tilpasning til klimaendringer gjennom lover og regelverk

Øremerkene – kulturbevaring eller kulturtap

Overgangen til elektroniske øremerker i den samiske reindriften, vedtatt av Stortinget i 2019, vekker bekymring for tapet av samisk reindriftskulturen. Tradisjonelt er øremerkene et språk for sosiale, økonomiske og kulturelle relasjoner. Elektroniske merker truer med å redusere dette til eiendomsmerker med potensielle konsekvenser for kulturarven og samfunnets strukturer. Bevarelsen av det tradisjonelle øremerkesystemet og økt bevissthet om kulturelle betydning, støtte til forskning og involvering av samiske samfunn i beslutningsprosesser er avgjørende for å bevare og respektere den samiske reindriftskulturen.

Reindriften hverdag - helsesituasjon

Reineiernes helsesituasjon, en felles utfordring i de nordiske landene med samisk reindrift, krever umiddelbare tiltak. Studier viser dårligere helse, økt stress og psykiske konsekvenser for reineierne. Inngrep i beiteområder og reduksjonskrav skaper betydelig psykisk belastning. Anbefalte tiltak inkluderer helhetlige helseprogrammer, omfattende evaluering av reduksjonskrav, styrket rovdyrkontroll, erstatningsordninger og programmer for å bevare samisk kultur. Disse tiltakene vil forbedre reineiernes helse samtidig som de ivaretar den rike kulturen knyttet til samisk reindrift.

Personlig historier om press på reindriften

Kommisjonen har samlet personlige historier som belyser konsekvensene av fornuksningspolitikken, spesielt i sørsamiske områder. Disse inkluderer tap av beiteland, konflikter med myndigheter og en vedvarende kamp for å bevare kulturell arv. Møtet med vindkraftindustrien, spesielt i Fosen-saken, illustrerer myndighetenes manglende anerkjennelse av fornuksningens virkninger. Kommisjonen avdekker også kommunikasjonsutfordringer og økonomiske konsekvenser på grunn av språkproblemer i forvaltningen. Diskriminering og hatprat mot reineiere forsterker følelsen av avmakt. Anbefalte tiltak inkluderer tospråklig kommunikasjon, opplæring i kulturell sensitivitet, støtteprogrammer for dem som opplever hatprat, økonomisk støtte og samisk deltakelse i utforming av reindriftsforvaltningspolitikk. Dette vil legge grunnlaget for et sterkere samarbeid og en mer rettferdig fremtid

Reindriften vilkår

Rapporten belyser bekymringsfulle utfordringer for den samiske reindriften i dagens Norge, med trusler mot kultur og tilhørighet. Inngrep og begrensninger risikerer å svekke reindriften evne til å bevare samiske verdier. Manglende forståelse fra

norske myndigheter og begrensninger uten hensyn til klimaendringer og tradisjonelle praksiser forsterker problemene. Historiske integrasjonstiltak og lovgivning har skapt konflikter og bekymringer blant reindriftssamene. Arealinngrep, selv etter formal avslutning av fornorskingspolitikk, har bidratt til fornorsking i praksis. Anbefalte tiltak inkluderer bedre dialog, forvaltningspraksis som respekterer tradisjonelle systemer, tydeliggjøring av rettigheter, forpliktelse til internasjonale konvensjoner og grundig vurdering av konsekvenser før arealinngrep. Disse tiltakene, utformet sammen med reindriftssamene, kan bevare og styrke den samiske reindriften som en viktig del av Norges kulturarv.

Konklusjon

I rapporten fremkommer det tydelig at fornorskingspolitikken fra 1852 til 1900 har hatt en betydelig og vedvarende innvirkning på reindriftssamenes kultur, identitet og næring. Politikken har ført til tap av ressurser og identitet, spesielt innen reindrift, og har skapt vedvarende utfordringer gjennom ulike perioder.

Det er nødvendig med omfattende tiltak. Opprettelsen av et senter for reindriftsnæringen for å anerkjenne og støtte reindriftsnæringen er kritisk for å møte behovene og fremme forsoning gjennom økt bevissthet om fornorskingspolitikkenes konsekvenser. Det er også essensielt å revidere nasjonale retningslinjer for å rette på historisk urett og støtte reindriftsnæringen.

Gjennom periodene 1900-1940 og 1963-2010 har reindriftsnæringen fortsatt å møte betydelige utfordringer og endringer. En grundig gjennomgang av lovgivning og politiske tiltak, med aktiv deltakelse fra reindriftsnæringen, er nødvendig for å sikre rettferdige og bærekraftige politiske beslutninger.

Fornorskingspolitikken har ført til alvorlige helse- og sosiale konsekvenser for reindriftssamene. Det er behov for målrettede tiltak, programmer for å styrke kultur og identitet, anti-diskrimineringsinitiativer, og selvmordsforebyggingsprogrammer med bedre tilgang til mentale helsetjenester.

Arealinngrep og offentlig forvaltning har skapt dårlige rammevilkår for reindriftsnæringen, og at kraftutbyggingsprosjekter, vindkraftindustri, kraftlinjeutbygging, gruvedrift, militære aktiviteter, hyttebygging og fritidsaktiviteter har betydelig påvirket reindriftssamenes liv og kultur. Det er nødvendig med grundige vurderinger, reguleringer og kompenserende tiltak for å bevare reindriftsnæringen og dens bærekraft.

Klimaendringer truer også reindriften, og det er nødvendig med helhetlige planer for bærekraftig arealforvaltning, identifisering av alternative beiteområder og politisk støtte for tilpasning til klimaendringer.

Bekymringer knyttet til overgangen til elektroniske øremerker, og behovet for å bevare det tradisjonelle øremerkesystemet for å respektere og bevare den samiske reindriftskulturen.

Samarbeid med reindriftsnæringen er viktig, tospråklig kommunikasjon, støtte til forskning og aktiv deltakelse fra reindriftssamene i utformingen av politikk er

særdeles viktig tiltak. Dette vil legge grunnlaget for en sterkere samarbeidskultur og en mer rettferdig fremtid for reindriftsnæringen i Norge .

Gulaskuddancealkámus oktan lasahusaiguin sáddejuvvo stuoradiggái. Ovdagoddi gulahallá ja redigere lasahusaid čállosii. Ovdagoddi gulahalla buot bellodagaid / listtuid joavkojodiheddjiiguin redigerema ektui .

**STØTTE KARASJOK KOMMUNES UTTALELSE VEDRØRENDE
OMRÅDEREGULERING SKARVBERGET VINDKRAFT.**

SAKSPROTOKOLL I KOMMUNESTYRET - 22.03.2024

Kommunestyrets behandling:

Felles forslag fra JSL, GSL, Árja og H ved Ole-Anders Turi (JSL):

Kautokeino kommune støtter Karasjok kommunestyre sin uttalelse vedrørende oppstart av planarbeid - områderegulering Skarvberget vindkraft .

Felles forslag fra JSL, GSL, Árja og H ved Ole-Anders Turi (JSL) ble enstemmig vedtatt .

Kommunestyrets vedtak, enst .:

Kautokeino kommune støtter Karasjok kommunestyre sin uttalelse vedrørende oppstart av planarbeid - områderegulering Skarvberget vindkraft .

ORIENTERING OG INNLEDENDE DISKUSJON OM ROBEK-STATUS, SAMT STRATEGI FOR BÆREKRAFTIG KOMMUNEØKONOMI.

SAKSPROTOKOLL I KOMMUNESTYRET - 22.03.2024

Kommunestyrets behandling:

Ordfører orienterte om historikken fra nåværende valgperiode start og frem til i dag .

Kommunedirektøren orienterte om ROBEK status og årsak.

Det blir økonomiseminar 19.04.24, kl. 12:00 på LES-bygget for kommunestyre-medlemmer .

Kommunestyrets vedtak, enst .:

Det fattes ikke vedtak i denne saken .